1 MAYIS 1986

HAZIRLANIYOR MUSUN?

İŞÇİ ARKADAŞ!

İŞÇİNİN SESİ

İşçinin Sesi yazışma adresi:
P.O. Box 513, London N16 5QB England

İŞÇİNİN SESİ

Türkiye'den 4 kitap gönderilerek abone olunabilir. ■ Yazışma adresi: PO Box 513 London, N16 5QB ■ Baskı: Morning Litho Printers Ltd (TU) ■ Gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamama ve tersine bir istek belirtilmedikçe düzeltme, ya da kısaltma hakkı yayın kurulunundur. Hiçbir yazı geri gönderilmez.

Berlin'de Barış Gecesi

Uluslararası Barış Yılı dolayısıyla Berlin'de bir Barış Gecesi düzenlendi.

Barış Gençlik ve Çerkes-Spor'un ortak düzenledikleri gece 21 Mart'ta yapıldı. Gece hakkındaki gerekli bilgileri içeren afişler önceden yaygın olarak yapıştırıldı.

Gecenin programında Yılmaz Sarper, Yavuz Tan, Ozan Seyfettin Ağbaşan, Barış Orkestrası, Çerkes halk oyunları ve Türkiye'den sürpiz sanatçılar yer alıyordu. Ayrıca tombala ve çekiliş de vardı.

Geniş katılımın olduğu gece için ciddi bir ön çalışma yürütüldü. Henüz ayrıntılı haberler elimize gelmedi ama gecenin de başarılı geçtiğine eminiz.

Frankfurt'ta 8 Mart

Yoldaşlar,
Frankfurt'ta 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nü kutladık.

Frankfurt Uluslararası Gençlik Derneği'nin bir süre önce kurulan kadın kolu, ayrı bir örgüt olmuş ve Frankfurt Uluslararası Kadınlar Birliği adını almıştı. Kadınlar Birliği 8 Mart'ı yığınsal ve anlamına uygun bir şekilde kutladı.

Önce davetiyeleri bastırmanın ucuz bir yolu bulundu ve salon bedava tutuldu. Kadınlar Birliği'nin aktif çalışmasıyla davetiyeler geniş bir çevreye ulaştırıldı. Tabii gece için Gençlik Derneği'nin yardımlarını da gördük.

Gece 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nün önemi hakkında bir konuşmayla açıldı. Konuşmayı işçi bir kadın arkadaş yaptı. Onun ardından genç bir bayan arkadaşımız gençliğin içinde bulunduğu durumu anlatan, bunun kaynağının kapitalist düzen olduğunu vurgulayan bir konuşma yaptı.

Daha sonra Nazım Hikmet'in yazdığı, nazi ordularının astığı bir partizanı anlatan Partizan adlı yapıtı tiyatro olarak gösterildi. Bir kadın arkadaşın sazla söylediği halk türkülerinden sonra gecenin eğlence bölümüne geçildi. Bu arada Gençlik Derneği'nin folklor ekibi ayakta alkışlanarak yeniden çağrıldı.

Geniş katılım sağlanan gecede dikkati çeken şunlar vardı: Çeşitli uluslardan insanlar birlikte eğleniyorlardı. İlk defa sunuculuk yapan bir kadın yoldaş çok heyecanlandı. Konuşmaların Almanca çevirisini bir başka kadın arkadaşımız yaptı.

Gecenin "çok politik" geçeceği doğrultusunda kaygıları olan bazı yeni arkadaşlar, geceden sonra heyecanlarını gizleyemeyip, gecenin çok güzel olduğunu ve önümüzdeki çalışmalarda da örnek alınması gerektiğini sevinçle anlatıyorlar.

Bununla birlikte hatalarımız da oldu. Önceden kararlaştırılan bazı belgileri yazamamıştık. Geceyi zamanında başlatamadık. Geceden kazancımız ise bizlere yeni kadınların ve gençlerin katılmak istemesi oldu. Hatalarımızı ileride en aza indirmek üzere, yaşasın 8 Mart Dünya Kadınlar Günü.

Partizan, Frankfurt

Sınıfıma

Yeri gelince konuştun
En ateşli sözcükler
Yumruk gibi döküldü dudaklarından.
Barikatlarda bayrak açtın en önde.
Vuruldun kıpkızıl,
Bir Mayıslarda... Tarişlerde...
Daha güçlü kalktın ayağa.

İyi tıkayamadın delikleri,
Bir başına kaldın gemide,
Aldatıldın,
Ringin ortasında bırakıldın.
Ama susacağın zamanı da bildin.
Yenilen de kazanabiliyormuş.

Suskunluğun bitti şimdi, biliyorum.
Eski urbanı çıkarıyor dolaba asıyorsun.
Yeni urbalarını giyiyorsun.
Yalnız kendi gücün ve zekanla,
Sen tarihin en mükemmal savaşçısı,
Yeni savaşlara soyunuyorsun.

Muzaffer Şimşek

ADRES DEĞİŞİKLİĞİ

Gazetemizin yazışma adresi değişmiştir. Yeni adresimiz şöyledir:
P.O. Box 513
London N16 5QB, England

YENİ ÇIKTI

İsteme adresi:
P.O. Box 513,
London N16 5QB,
England

"Partimiz, hızla artan görevlerin gerektirdiği kadro boşluğunu, örgütsel biçimlenme ve insan ilişkileri konusunda doğru perspektiflere sahip, örgütün gelişme yolunu gören, tutarlı ve ilkeli yoldaşlar yetiştirerek dolduracaktır... Bu nedenle örgütsel biçim, çalışma stili ve insan ilişkileri konusundaki yaklaşım, örgüt geleneğimizin canlı bir parçası olana dek bu sorunlar ve çözüm yöntemleri parti içinde yoğun olarak tartışılmalıdır.

"Bu süreci biçimlendirecek, bu konuda ideolojik ve örgütsel yaklaşımımızı belirleyecek bir çalışmanın çıkartılması Kongremiz tarafından karara bağlanır."

(TKP-*İşçinin Sesi*, 5(1). Kongre kararı)

Örgüt ve Örgütçü, bu kongre kararını yerine getiren bir kitaptır.
Fiyatı: 2.50 Sterlin

Aydan Bulutgil kampanyası genişleyerek sürüyor

Aydan Bulutgil için İngiltere Türkiye İlericiler Birliği İTİB'in başlattığı kampanya genişleyerek sürüyor. Türkiye Demokratik Hakları Savunma Komitesi TDHSK da kampanyayı gündemine aldı. Şimdi İTİB ve onun da üyesi olduğu TDHSK kampanyayı birlikte yürütüyorlar.

Bu örgütlerin girişimiyle, İşçi Partisi milletvekillerinden Ernie Roberts, Jeremy Corbyn ve Claire Short'un, yine İşçi Partisi'nin Avrupa Parlamentosu üyelerinden Alf Lomas'ın katıldığı bir komite kuruldu.

Komitenin başkanı Claire Short olacak. Claire Short, TDHSK tarafından daha önce Türkiye'ye gönderilen delegasyonda yer almıştı. Bu ziyaret sırasında Aydan Bulutgil'in avukatıyla görüşmüştü. Kendisinin Bulutgil'le görüşme isteği ise reddedilmişti.

Şimdi Claire Short, kampanyaya katılmasında yarar olan herkese birer çağrı mektubu gönderecek, Birmingham'da düzenlenecek bir açık toplantıda konuşma yapacak, ayrıca Türkiye'ye gönderilebilecek bir delegasyona katılacak.

Alf Lomas ise Aydan Bulutgil için hazırlanacak bir dosyayı İngiltere'de Dışişleri Bakanlığı'na bizzat iletecek. Ayrıca İTİB'in bildirisini çoğaltıp Avrupa Parlamentosu üyelerine dağıtacak ve Avrupa Parlamentosu üyeleri arasından kampanyaya destek sağlayacak.

Aydan Bulutgil'in cezaevinden çıkarılması ve yurt dışında tedavi ettirilmesi acil ve zorunludur.

Militana ağıt

Mehmet Öner yoldaşın anısına derin saygıyla

O bir militandı, içeride tanıdım.
Devrimden ve sosyalizmden söz ederken
Önce parlar, sonra dalar giderdi gözleri.
Şiirsel bir güzellikle anlatırdı gelecek özgür günleri.
Önca, yaşam bir gün bir sevinç çığlığına dönüşebilirdi.

Çıktık içeriden, bir daha da görüşemedik.
Bir bahar sabahı haber geldi, 'vurulmuş' diye!
Okula giden kitleye pusu kurmuş faşistler.
Ve çekmiş silahını, savunmuş, kitleyi tek başına.
Şimşekler çakmış, kurşunlar gitmiş gelmiş havada.
Ne yazık vurulmuş
Ve yummuş gözlerini yaşama hastane yolunda!

Ve ardından bir yağmur, bir yağmur...
Sanki o sabahki güzel güneşli hava değilmiş.
İnanmış, ikircıksız gözleri gelmişti de önüne
gözlerimin,
Derin bir hüzün çöreklenmişti yüreğime,
Sonsuz bir kinle yanmış tutuşmuştum.

Havada yağmur ve rüzgar,
Yüreğimde büyüyen bir çığlık,
Bitmişti savaşım içinde başlayan o unutulmaz dostluk.
O günlerde ayaktaydı koca bir örgütlülük,
Bunu yanlarına bırakmayacaktık.

Derken faşizm geldi ülkeye,
Çözüldü örgütlülük.
Mehmet Öner derin bir uykuya daldı toprağın
kalbinde,
Fiziksel varlığı eriyip çözünerek
Dokuları moleküllerine bürünerek...

Tam 7 yıl geçmiş aradan,
Ama ne zaman usuma düşse Mehmet Öner,

Boğazıma birşeyler düğümlenir, yutkunamam,
Yanar irisleri gözlerimin, küçülür göz bebeklerim,
Konuşamam.
Ama susmaz, konuşur sınıf gerçekleri
Ve gelişir yarını yaratacak güç.

Uyur ve büyür dostum
Uzak bir mezarda,
Güneşte, yağmur altında, kar altında...
Yıldız altında, ay altında...
Gülerek, korkusuzca...
Buyur gölge gibi, büyür çığlık olarak, büyür
beklenen düş gibi...
Büyür kanatlanarak...
Büyür durmadan, hiç ölmemiş gibi...

Uyu ve büyü dostum,
Eyleme geçti işçiler, yığınlar hareketleniyor.
Uyu ve büyü,
Bir gün ölüm zafere dönüşecek!

Abdullah Ç.

Bütün ülkelerin proleterleri birleşin!
Karkerên hemû welatan yekbın!

İŞÇİNİN SESİ

Tek silah parti!
Tek yol devrim!
Yıl:12, Sayı:302, 24 Mart 1986

İktidar da burjuva muhalefet de halka yaranamıyor

NE YAPSALAR YETMEZ

Türkiye bugün ağır bir hukuk bunalımı içindedir. Sınıf savaşını bastırmak için çıkardıkları, başta anayasa olmak üzere tüm yasa ve yasaklar, bugün kendi ayaklarına dolanmaktadır.

Kırk yıllık işçi sınıfı düşmanı Demirel "demokrat" kesilir de Evren ve Özal ondan geri kalır mı? Son günlerde onlar da "demokrat"(!) kesiliverdiler. Mart ayı başlarında şu tür haberler art arda gazete sayfalarında boy verdi:

"Barış'a tahliye", "İnfaz indirimi meclisten geçti", "2969 sayılı yasada değişiklik: Siyasiler artık 'resmen' konuşabilecek", "Sıkıyönetimli 5 il kaldı", "İşkencelerin önlenmesine yönelik genelgeler ilgili devlet kurumlarına gönderildi" vb.

Evren ve Özal, halka, kendilerinin diğer burjuva liderlerden daha az "demokrat" olmadıklarını gösterebilmek için bütün bunları yaptılar ama "nankör kamuoyu"nu bir türlü memnun edemediler!

Barış Derneği sanıklarının tümünün tahliye edildiği haberi, "neden beraat değil, ne hakla yargıladınız, neden bu insanları 3 yıl 2 ay gibi sürelerle, en kötü koşullarda hapiste tuttunuz" nankörlüğüyle karşılandı.

"İnfaz indirimi" de nedense pek tepki gördü. "Siz adaleti gardiyanların vereceği raporlara bağımlı kılıyorsunuz" dendi. Bu yasayla siyasal iktidarın istediği mahkumu çıkarıp istemediğini içeride tutabileceği söylendi. SHP'liler de infaz indirimine karşı çıktılar. Onun yerine genel af çıkaralım dediler. Bunun karşısında halk vicdanı gene "nankörlük" edip hem infaz indirimi, hem de SHP'nin "af" tasarısını yetersiz buldu.

2969 sayılı yasanın 1. maddesinin b ve d bentlerinin yürürlükten kaldırılması, 3. maddesinin de değiştirilmesini isteyen karar da olumsuz karşılandı.

3. maddede yapılan değişiklikle, yasanın 1992 yılında yürürlükten kalkacağı belirtilmişti. Böylece, 10 yıl siyaset yasağına çarptırılmış olanların cezaları 2 yıl indirilmiş olacaktı. Demirel bu konudaki "tüm yasakların kaldırılmasını" istedi. Ecevit ise, yasanın ağırlığının a bendinde olduğunu, o kaldırılmadan birşeyin değişmeyeceğini söyledi. Cüneyt Arcayürek de nankörlük etti ve "insanlar neden bu üç yıllık dönemin her icraatını 1992 yılına kadar onaylamaya zorlanıyor" diye yazdı. (*Cumhuriyet*, 14 Mart 1986)

2969 sayılı yasanın b maddesinin kaldırılmasıyla, artık eski parti yöneticileri hakkında leyhte ya da aleyhte konuşulabilecek. İnsanın aklına "ne kadar zamandır konuşulmuyordu ki" demek geliyor. Bu bendin kaldırılması, gene Arcayürek'in deyimiyle "malumu ilan" etmekten başka birşey değildir. *(agy)*

Yasanın d bendi ise, "Türkiye'nin iç ve dış politikasını *menfi* yönde etkileyecek sözlü ve yazılı beyanları" yasaklıyordu. Kaldırıldığına göre, artık "iç ve dış politikayı *menfi* yönde etkilemek" serbest demektir!

Sıkıyönetimin "yalnızca" beş ilde kaldığı haberine gelince. Bunu da öyle özür diler bir biçimde koydular ki insan hayretlere düşüyor: İçişleri Bakanı'nın açıklamasına göre, bu 5 ilde sıkıyönetimin kaldırılmamasının, "öyle kötü bir maksatları falan olması nedeniyle" değil"(!), bu 5 ilin, birbirleriyle savaş halinde olan İran ve

> **2969 sayılı yasanın d bendinin değişmesinden sonra Türkiye'nin iç ve dış politikasını *menfi* yönde etkilemek serbest!**

Irak'la sınır komşusu olmaları nedeniyleymiş! Yani sınıfsal ya da Kürt sorunu yüzünden falan değil yalnızca "kutsal milli çıkarlarımız" nedeniyleymiş!

İktidar son olarak, "18 yaşından küçükleri koruma" amacıyla "müstehcen ve zararlı" yayınlara karşı bir yasa çıkardı. Ahlak çöküntüsüne duyulan tepkilere dayanarak, bunlara sığınarak, basına sansürde kullanabileceği bir araca daha sahip olmayı düşünmüştü. Ama kamuoyu gene nankörlük etti. Bu yasanın basın hürriyetine karşı olduğu, "muzır yayındır" gerekçesiyle, 11 kişilik sansür kurulunun her yayını toplatabileceği söylendi. Tıpkı İnfaz Yasası'nda olduğu gibi bu yasayla da yürütmenin yargının önüne geçirildiği savunuldu. Yasanın adı "muzır yasa"ya çıktı.

Muzır yasaya tepkiler o kadar çok ve şiddetli oldu ki, Özal kendini kaybetti ve basın mensupları için "istediklerini yazsınlar, senden büyük allah var be" dedi. Ayrıca "muzır diyenler muzırdır" demeyi de ihmal etmedi. (*Cumhuriyet*, 10 Mart 1986)

Muzır yasayı daha Evren onaylamadan yürürlüğe sokanlar oldu. Örneğin Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı bir yönetmelik yayınlayarak "milli, manevi, tarihi değerlere aykırı düşecek, Türk gencinin gelişimini engelleyecek reklamlar bulunan" yayınlar ve gazetelerin "eğitim aracı" olarak kullanılmasını yasakladı.

Söz konusu bakanlığın Yozgat Akdağmadeni müdürü de yasayı çıkmadan uygulayanlar arasındaydı. Buradaki öğretmen evine "birlik ve beraberliğin sağlanabilmesi için" *Milliyet, Tercüman* ve *Hürriyet* dışında yayın sokulması yasaklandı. Böylece *Cumhuriyet*'in muzır yayın sayıldığı da ortaya çıktı.

Bu arada ilginç birşey daha oldu. Cumhuriyet Kitap Kulübü'nün düzenlediği Kitap Şenliği'nde Turizm ve Kültür Bakanlığı'nın yayınlarıyla, bazı gazetecilerin müstehcen "sandıkları" dergiler yanyana konmuştu. Gazeteciler, şenliğe gelen Turizm ve Kültür Bakanı'na "sizin yayınlarla muzır yayınlar yanyana gelmiş" dediler. Kültür Bakanı güç durumda kalmıştı. "Yok" dedi "bunlar muzır yayın değil." (*Cumhuriyet*, 13 Mart 1986) Ne yapsınlar gazeteciler yanılmışlardı!

Öte yandan Uğur Mumcu, muzır yasasının çıkması üzerine köşesinde, son 6 yıldır 4 günlük gazete ile 20 derginin yazıişleri müdürlerine (toplam 27 kişi) verilen hapis cezalarının toplamını açıkladı. 3 bin yıl! Kişi başına 100 yıldan fazla düşüyor! Ki bu son 6 yıl, gazetecilerin "en masum" haberleri bile yazarken kırk kez düşündükleri, öte yandan sözlü sansürün "yetkililer" eliyle vızır vızır işletildiği 6 yıldır!

Muzır yasası her türlü "yasa" anlayışına ters, yürütmeye yargı yetkisi veren, yürütmeyi yargının önüne geçiren bir yasadır. Ve, Türkiye'nin bugünkü ortamında siyasi gerekçelerle kolayından uygulanamayacak bir yasadır. Türkiye'nin bugünkü ortamında uygulanamayan, her gün, her yerinden delik deşik edilen yasalara bir tanesi daha eklenmiş olacaktır. 2969 sayılı yasaya da aynı şey olmadı mı? Bu yasa her yerinden o kadar delindi ki, bu kez kendileri değiştirip daha fazla delinmesinin önüne geçmek istediler.

Türkiye bugün ağır bir hukuk bunalımı içindedir. Sınıf savaşımını bastırmak, devleti sağlamlaştırmak için çıkardıkları, başta anayasa olmak üzere tüm yasa ve yasaklar, bugün kendi ayaklarına dolanmaktadır. Halk arasında çok yaygın olan "Osmanlının kanunu üç gündür" kanısı daha da derinleşmektedir. İnsanlarda zaten çok zayıflamış

> **Muzır yasanın ilk uygulamalarıyla *Milliyet, Tercüman* ve *Hürriyet* dışında kalan yayınların muzır sayıldığı ortaya çıktı!**

olan "yasalara vb.ye saygı"nın son kırıntıları da erimektedir. Demirel'in kendi iktidara gelse ne kadar "özgürlükçü" olacağı belli dir ama muzır yasayla ilgili olarak söylediği şu sözler ilginçtir: "Ne kadar çok yasak getirirseniz idare o kadar zorlaşır." (*Cumhuriyet*, 8 Mart 1986)

Yazımızın başında Evren'le Özal'ın da "demokrat" görünmeye kalkıştıklarını ama kimselere yaranamadıklarını söylemiştik. Gerçekten, bu Türkiye insanına neler oluyor?

Neden, Evren ve Özal dün özene bezene yaptıkları yasaları bugün — şimdilik göstermelik de olsa — değiştirmek zorunda kalıyorlar? Neden bir yıl önce reddettikleri infaz indirimini bugün kendileri getiriyorlar? DİSK davası, Barış Derneği davası sanıkları neden bugün serbest bırakılıyor?

En gerici anayasaya "aman gitmez, gelirler" diye "evet" diyenlere, en baskıcı yasalar art arda çıkarken "en kötü yasa yasasızlıktan iyidir" deyip ses çıkarmayan ve ses çıkarmamayı tavsiye edenlere bugün ne oldu? İktidar "bir" vermeye kalksa herkes "yetmez" diye bağırıyor? Bırakın Gürkan'ı, Ülkü Söylemezoğlu işçi mitingine gidiyor!

Faşizmi çözen, bugünü de çözülmeye zorlayan işçi, emekçi yığınların öfkesidir, muhalefetidir dediğimizde tüm sollarımız bizi hayal görmekle suçlamıştı. Şimdi bu gerçek öyle elle tutulur, gözle görülür bir hale geldi ki, Ecevitlerin, Demirellerin itiraf ettikleri bir olgu oldu. Üç örnek verelim.

Birincisi Demirel'den. Demirel, trenle Osman Kibar'ın cenazesine giderken, istasyonlara yığılan halkı görünce şöyle dedi: "Bu halkın hoşnutsuzluğunu gösteriyor." (*Tercüman*, 8 Mart 1986)

İkincisi, Bülent Ecevit'ten. Ecevit 2969 sayılı yasada yapılan değişikliği yetersiz bulduğunu açıklarken şöyle dedi: "Bence hükümetin soruna şu açıdan yaklaşması *gerçekçiliğin gereği olur:* Türkiye'de yaklaşık bir yıldan beri *kamuoyundan gelen sağlıklı baskılarla fiili bir özgürleşme vardır.* Buna karşılık yasalardaki kısıntılar aynen devam etmektedir, hatta yeni yasaklar ve kısıntılar getirilmektedir." (*Cumhuriyet*, 13 Mart 1986) (abç)

Üçüncüsü ise Cüneyt Arcayürek'ten. O da neden iktidarın, göstermelik de olsa yasaları yumuşatmaya gittiği vb. konusunda şöyle söylüyor: "Kamuoyundan gelen sağlıklı baskılar fiilen özgürleşmeye doğru açılışımızı sağladı. Eğer başbakan Özal'a kalsaydı, bu yasaları değiştirmek gerekmezdi". (*Cumhuriyet*, 14 Mart 1986)

Ne de güzel itiraf ediyorlar.

Bugün Türkiye'de işçi sınıfının, halkın basıncı egemen sınıfın ensesine öyle bir binmiştir ki, iktidarı her gün yeni bir geri adım atmak, burjuva muhalefeti de "yetmez" diye bağırmak zorunda bırakıyor. Bugün diyebiliriz ki tüm burjuvazi işçi sınıfının, emekçi halkın kuyruğuna takılmış durumdadır. Amaçları, işçi sınıfının, yığınların güvenini kazanabilmektir. Ancak, Türkiye burjuvazisinin, nesnel olarak halka verebileceği ekmek, hak ve özgürlükler o kadar sınırlıdır ki, bugün burjuva muhalefeti "yetmez" diye bağırtan güç, yarın ona "yetmez" demenin de yetmediğini gösterecek, devrimi başaracak ve kendi iktidarını kuracaktır.

Aliye P. Atılgan

İşçi sınıfının bilinci bugün dünden çok daha ileri, savaşım isteği yüksek. Örgütleniyorlar, hazırlanıyorlar.

Yine hareketli güzel günler geldi

Yoldaşlar,
Birçok yerde, özellikle büyük şehirlerde yoğun bir hareketlenme boy göstermeye başladı.

12 Eylül'ün hemen sonrasında bir sürü siyaset adamı faşist cuntanın yanında yer almıştı. Bugün bunlar onun yanında yer almamış gibi gözükme çabasındalar. Hatta cuntaya o zamanlar karşı olduğunu ilan edenler bile var.

Bunun bir örneği Demirel'dir. Yayınlanan çeşitli dizilerle, anılarla Demirel'i temize çıkarmak için basın elbirliğiyle çalışıyor. Bu arada, AP'nin 25. yılında tam bir gövde gösterisi yapıldı. Kutlamada AP'li eski belediye başkanları, eski milletvekilleri ve AP'nin bütün yöneticileri bulundu. Bu gösteriyle, AP'nin yasak çemberi iyice kırılmış, yasal çerçeve iyice delinmiş oldu.

SHP, büyük şehirlerde üye kampanyası başlattı. Bunu ağırlıklı olarak İstanbul'da uyguluyorlar. En çok işçi mahallelerinde üye kaydı yapmaya çalışıyorlar. Yani işçilerin gidip üye olmasını istiyorlar. DSP de aynı çabayı gösteriyor.

Şu açık ki SHP, DSP gibi partiler işçilerin sorunlarına çözüm getiremezler. İşçiler bunu geçmişte gördüler, bugün daha da açık görüyorlar.

İşçilerden bazıları kendi aralarında sorunlarına kısa erimli çözümler bulmaya çalışıyorlar, bazıları ise daha köklü çözmek için örgütlenmeye hazırlanıyorlar.

Mahallede bir olaya şahit oldum. Mahallede sol görüşlü bir mühendis var. Herkes onun geçmişte bir sürü işte faydası olduğunu düşünüyor. Bir gün yolum düştü, mühendisin yanına uğradım. Oturuyorduk, bir yaşlı işçi geldi. Sohbet etmeye başladık. Yaşlı işçi ona, encümen adayı olursan biz sana oy vereceğiz diyordu. Mühendis, geçmişi unutmadım, onun için filan partinin ne üyesi, ne de encümen adayı olurum, dedi. İşçi hemen ikna oldu, ikna olmaya hazırdı.

Yani işçiler, emekçiler, bir yandan sol geçinen partilerle ilgileniyorlar, öte yandan bunların solluğunun nereye kadar varacağını biliyorlar. Onun için sürekli çözüm arıyorlar. Bugün bize büyük görev düşüyor. Bugün işçilerle sıkı ilişi içinde olmanın can alıcı önemi var.

İşçi sınıfının, emekçi halkın sorunu büyüktür. Geçim sıkıntısı, işsizlik, hayat pahalılığı. Bunları çözmeye ne sağ burjuva güçlerin, ne de sosyal demokratların gücü yeter. Bu sorunları ancak işçi sınıfı kendi bileğinin gücüyle çözer.

İşçi sınıfı barut fıçısı. Patlamaya hazırlanıyor. İşçilerin bilinci bugün dünden çok daha ileri ama örgütlenmede sorun var. Bir kez ortada yine bir sürü bağımsız sendika belirdi. Türk-İş ise gerçek, toparlayıcı bir savaşım yürütmüyor. İleri, bilinçli işçiler, onu sınıf sendikacılığına oturtma gerekliliğini görüyorlar ama bu doğrultudaki çabalardan kolay ve çabuk sonuç alınmıyor. İşçilerin savaşım isteği yüksek olduğu halde, güvenilir bir örgütlenmenin eksikliği kendini gösteriyor.

Bağımsız sendikaların çoğalması işçi sınıfının bölünmesini hızlandırıyor. Türk-İş içinde muhalefet de bölücülüğe araç olarak kullanılıyor. Öte yandan bir sürü DİSK yöneticisinin DİSK'in yeniden faaliyete geçmesi için bir girişimi var.

DİSK'in 19. kuruluş yıldönümünde A. Baştürk açıklama yaptı. Sendika özgürlüğü ve sosyal hakların varlığı, demokrasinin olmazsa olmaz koşuludur, dedi. Fehmi Işıklar da, DİSK'in faaliyete başlaması uluslararası düzeyde Türkiye'ye saygınlık kazandıracaktır dedi. Bu girişimleri sosyal demokratlar destekliyorlar.

Gerçekte işçi sınıfına sınıf sendikası gerekli ama bunun için işçi sınıfını ille de bölmek gerekmez. Türk-İş içinde savaşarak da gerçek sendika özgürlüğüne vb. kavuşulur. Ama hem burjuvazinin, hem oportünizmin bütün çabası işçiyi parçalamaktır. Böylece burjuvaziye büyük yarar sağlamaktır.

Bugün tek sendika çatısı altında çalışmak varken, sendikal hareketi bölmek hedef gösteriliyor. Şu açık ki işçi sınıfının sendikal birliği için savaşım vermek, işçi tabana ve bize düşüyor.

Öte yandan, aydınlar arasında da hareketlenme var. Aydınlar dilekçesi davası bitti. Şimdi çalışma yeniden yoğunlaşmaya başladı.

Şan sinemasında yapılan Ruhi Su gecesine bir sürü aydın, demokrat katıldı. Aziz Nesin, Timur Selçuk, Rahmi Saltuk, Yalçın Küçük ve birçok sanatçı vardı. Salon çok kalabalık oldu. 1500 kişilik salona 2000 kişi girmişti. Dışarıda kalanlar da hemen hemen 1000'i buluyordu. Sinemanın camları kırıldı. Yani bugün sinema salonları yetmiyor.

Gecede program ve organizasyon bozuktu. Aziz Nesin ilk açılış konuşmasını yaptı. Ruhi Su'ya ilişkin anılar anlattı. Oysa Ruhi Su yalnızca anılara sığmaz. O dün de, bugün de, burjuvazinin korkulu rüyasıdır. Burjuvazi Ruhi Su'nun sınıf kinini ne zindanda, ne dışarıda susturabilmişti. O hâlâ uçan bir kartaldır.

Öğrenciler arasında da büyük bir hareketlenme var. Dernek kurma çalışmaları hızla sürüyor. Hatta federasyondan söz ediliyor. Şimdiye kadar 30 dernek kuruldu. Bunlardan 24 üniversite derneği adına ortak açıklama yapıldı. Açıklamada yurtlar, yemek, eğitim vb. sorunlara değinildi.

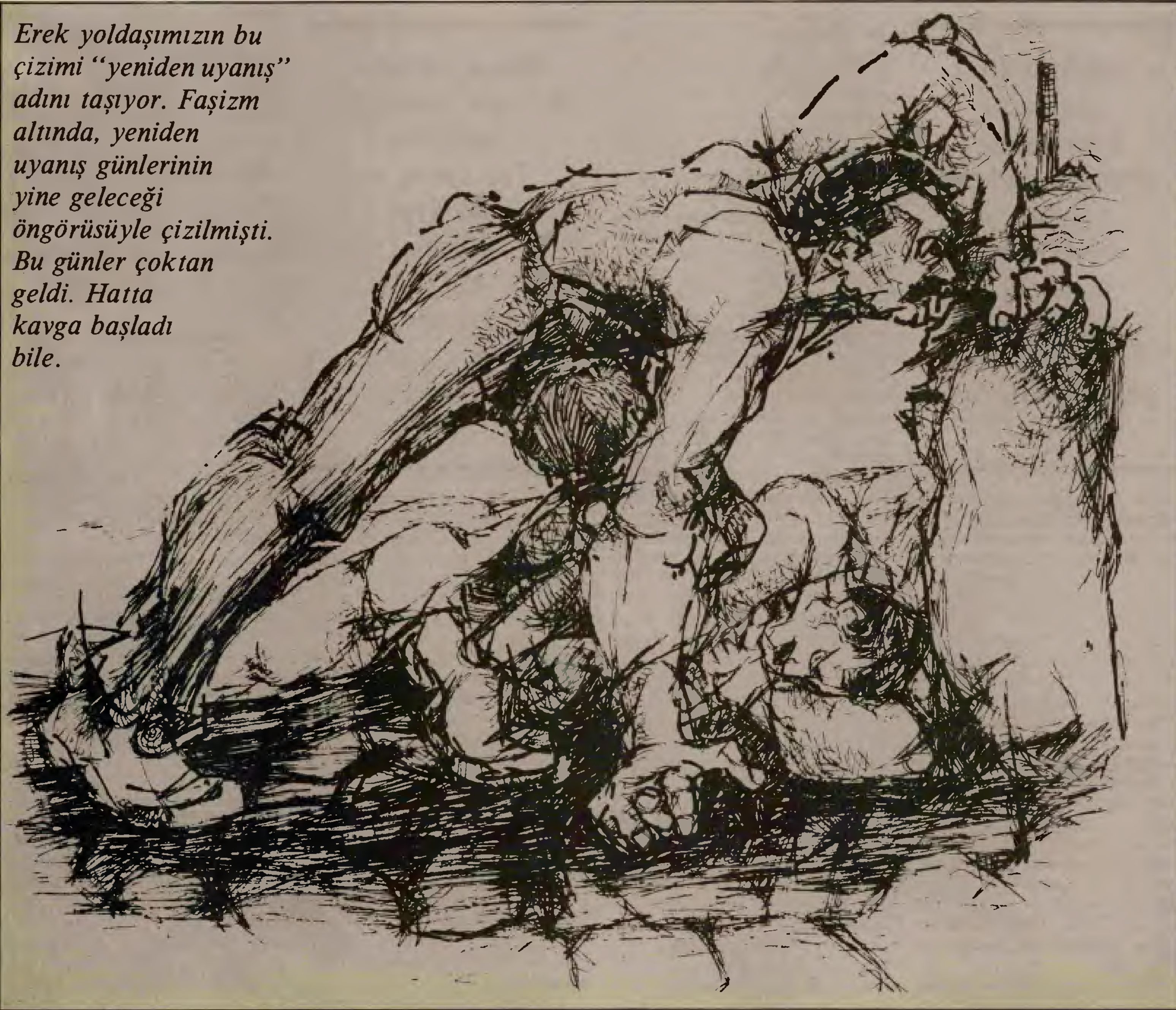
Televizyonda öğrencilerle yöneticiler arasında tartışma oldu. Öğrenciler yemek sorununu ortaya attılar. Yemek iyi çıkmıyor dediler. Yönetici şöyle "cevap" verdi: "Öğrenci her zaman sanki evinde kalmış gibi hareket ediyor. Bir ailede çıkan yemekle yurtta çıkanın lezzeti aynı olur mu?" Tartışmada art arda daha birçok konu getirildi. Yurt fiyatlarının artması, yasak sayılmayan kitapların yurtlara sokulmaması gibi.

Bir sürü hareket başını kuma sokmuş, etrafı göremiyor. İşçi sınıfı ve emekçi halkımıza yanlış bilinç vermeye çalışıyor. Ülkedeki gelişmeyi yerin altından izliyor. Hâlâ faşizm varsa, bugün yükselen bu savaşım nedir? Ülkenin gidişini bugün göremeyenler, yarın hiç göremeyeceklerdir.

Yoldaşlar, bugünün en önemli görevi işçi sınıfının içinde olmak, onunla birlikte savaşmak ve örgütlenmektir. İkinci önemli görev de sosyal demokratların ve oportünistlerin içyüzünü açıklamaktır. Onların geçmişte ve bugün ne getirmek istediklerini yığınlar arasında sergilemek, onları soyutlamak gerekiyor.

Haydi alanlara!
Haydi kavgaya!

Kerim Taşlıoğlu, İstanbul

Erek yoldaşımızın bu çizimi "yeniden uyanış" adını taşıyor. Faşizm altında, yeniden uyanış günlerinin yine geleceği öngörüsüyle çizilmişti. Bu günler çoktan geldi. Hatta kavga başladı bile.

Erek yoldaşımızın bu çizimi "çağrı" başlığı taşıyor. İşçi sınıfının kavga çağrısını dile getiriyor. Bugün alanları doldurmaya başlayan işçi sınıfımız, çağrısını da yapmaya başladı.

Ülkemizde faşizm çözüldü, ara dönem sonuna yaklaştı. Gelen günler devrimci durumun yeniden ayakları üzerine kalkma günleridir. Partimiz içerisindekiyle, dışarısındakiyle hazırlanıyor.

Partimizin seferberlik ilanında görevimizin bilincindeyiz

C za vindeki y ldaşlar da kavgaya hazırlanıyorlar

Selam olsun *İşçinin Sesi*'nin okurlarına, yazarlarına!

Meğer sizlerden ayrı düşmek, sizlere yazamamak ne zormuş. Ozanın dediği gibi "geç farkettik" bu zorluğu. İki yıla yakın bir süre sonunda, şimdi yine sizlere yazabilmek bize kıvanç veriyor.

Bu mektupta sizlere cezaevi nedir, buralarda neler yapılıyor, neler oluyor, bu konulardaki düşünce ve gözlemlerimizi anlatmaya çalışacağız.

Ülkemizde her dönemde cezaevleri devrimcileri mücadeleden alıkoyma, onları sindirme, susturma, teslim alma yollarından biridir. Çok kullanılan bir terimle, "rehabilitasyon" merkezleridir. Bu amaca yönelik çeşitli yöntemler deneniyor. Yöntemler böl-gelere göre değişiyor. Bazı cezaevlerinde dayak, işkence, onur kırma metodu uygulanırken, bazılarında tavizkar, uzlaşmacı davranışlar görülüyor. Anlayacağınız, hangi yöntemin "başarılı" olacağı düşünülürse, o yöntem uygulanıyor.

Genel olarak emniyete alınma ile birlikte insan o ana kadar olan davranışlarının muhasebesini yapmaya başlıyor. Bu muhasebenin sonucu, bir anlamda tamam mı, devam mı sorusunun karşılığı oluyor. İnsanın kendi kendine sorduğu sorulara verdiği yanıtlar, onun cezaevi yaşamına yansıyor ve mücadele için bir nevi ayıklanma oluyor.

Burada şunu da diyebiliriz. Cezaevleri devrimciler için sınav yeri, dönemeç noktasıdır. Nasıl ki ülkede şartlar değiştiğinde kadrolarda ayıklanma görülüyorsa ve çekirdek kadrolar değişken dönemi kavrayan insanlar arasından çıkıyorsa, yarınki devrim kavgasında da cezaevi ortamını sağlıklı değerlendirebilen ve çalışmasına bunu aktarabilenler, böylece bu dönemeci aşabilenler olacaktır.

İçinde bulunulan durumu görebilmek için insanların önce iyi bir gözlüğe ihtiyacı vardır. İnsanların tavırlarını şekillendiren, renklendiren, onların dünya görüşleridir. Yıllardır söylediğimiz "Türkiye devrimci hareketinin ideolojik sığlığı" burada yaşama yansıyor.

Bugün cezaevlerinde üç gurup var. *Birincisi*, devrim mücadelesi yönünde karar verenler ve doğrusu ile, yanlışı ile bu süreçte yer alanlardır. *İkincisi*, herşeyiyle burjuvazinin saflarına geçen hainler, burjuvazinin teslim aldığı zavallılardır. *Üçüncüsü*, mücadeleden yorulanlar, arka saflarda kalmayı yeğleyenler, yani gelecekteki mücadeleye aktif destek olmaktan vazgeçip kendi kabuğuna çekilenlerdir.

İkinci ve üçüncü guruplar için söylenecek söz bellidir. Biz asıl devama karar verenlerin öznel durumunu açmaya çalışalım.

Sol hareketlerin dünü ve bugünü belli. Dünün "ideolojik sığlığı"nın sonuçlarını burada da gözlemek mümkün oluyor. İdeolojik yetersizlikleri onları doğru tavır koymamaya götürüyor. Bu da onların tabanında apolitikleşmeye doğru bir gidişe yol açıyor. İnsanlar dışarıya çıkmayı, askere gitmeyi, özel yaşamlarını, kavgaya katılmaktan daha çok düşünür oluyor. Yani yer yer üçüncü guruba kaymalar görülüyor.

12 Eylül sonrasında faşist cunta cezaevlerindeki devrimcileri teslim alabilmenin bir yolu olarak tek tip elbise uygulamasına gitti. Faşizm çözüldü ama bu olay güncelliğini korumaktadır, devrimci mücadelede kararlı olmanın somutlanması da bir anlamda elbiseyi red noktasında düğümlenmektir.

Bütün azgınlığına rağmen burjuvazi tek tip elbise dayatmasında istediği sonuca ulaşamadı. Bugün gelinen noktada ise dayatmasından vazgeçme eğilimindedir. Burjuvazi, ideolojik saldırıların ana halkası olarak, devrimcileri mücadeleden koparmayı, onları apolitik bir konuma getirmeyi amaçlıyor. Bunun için de Atatürkçülük dersleri, İstiklal Marşı, pişmanlık yasası gibi uygulamalara başvuruyor. Elbise uygulaması gibi bunlar da devrimciler tarafından birer birer yere çalınıyor.

Burjuvazinin saldırılarını boşa çıkarmak için biz neler yapmalıyız? Herşeyin başında, devrime ve partimize güvenin kaynağı olan ideolojik yetkinliğimizi arttırmalıyız. Bunun için de ideolojik çalışmayı, formasyonumuzu yükseltmeyi herşeyin başına koyuyoruz. İdeolojik korunma beraberinde kişiliğimizin, onurumuzun korunmasını da getiriyor. Bunun yolu canlı olmaktan, devrimci morali üstün tutmaktan geçiyor.

Tüm bunları göz önüne alarak yaşamımızı programlarken a. siyasi çalışma, b. iş üretme, c. sosyal yaşamın canlılığı ve devrimci dostlukların kurulması doğrultusunda çabalarımızı yoğunlaştırıyoruz. Bunları yaparken dışarıdaki devrim mücadelesine hazırlıklı olmamızın gerekliliğinin de bilincindeyiz. Dışarıdaki mücadeleye katılabilmemiz, sağlıklı bir kafa ve sağlıklı bir vücuda sahip olmaktan geçiyor.

Cezaevinde yaşamımızı ideolojik anlayışımızın temelinde şekillendiriyoruz. İdeolojik hattımızı gözbebeğimiz gibi koruyoruz. Bizim için anlamı olan değerleri yaşatıyoruz. Partimizin kuruluşu olan 10 Eylül'de aramızda bir anma günü yaptık. M. Suphi yoldaşın katledildiğinin 65. yılında saygı duruşu yaptık.

Ülkemizde faşizm çözüldü, ara dönem sonuna yaklaştı. Gelen günler devrimci durumun yeniden ayakları üzerine kalkma günleridir. Partimiz içeridekisiyle, dışarıdakisiyle hazırlanıyor. Gün derlenip toparlanma, savaşa hazır olma günüdür. Partimizin seferberlik ilanında üstümüze düşen görevin bilincindeyiz.

Her görevi olduğu gibi, savaşa hazırlık döneminin görevlerini de partimiz başarıyla yerine getirecek ve burjuvaziyi tepetaklak edip devrimi zafere götürmeye öncülük edecektir.

Yüreğimiz volkan, bilincimiz ateştir. İnancımız tam, güvenimiz sonsuzdur.

Yaşasın işçi sınıfımız!
Yaşasın devrim kavgamız!
Yaşasın TKP!
Komünizm üstün gelecektir!
Kucak dolusu selamlar.

Ege

Hacettepe öğrencileri haklarını savaşarak dayattılar

Öğrenci eyl ml ri bir üst düz ye sıçradı

Uzun süredir öğrenciler ufak ufak bir sürü protesto eylemi yapıyorlardı. Geçtiğimiz haftalarda Hacettepe Üniversitesi'nde ilk büyük yığınsal eyleme geçildi. Bu, öğrenci eylemlerinin bir üst düzeye sıçradığını da müjdeledi. Artık çeşitli üniversite, okul ve yurtlardan bunun yankıları, yeni düzeyin başka örnekleri zincirleme çıkacaktır. Bu alanda da işler kızışıyor.

Hacettepe Üniversitesi öğrenci yurdunda 1100'ü kız, 2700 öğrenci mart ayının ortalarında yurtlardaki çekilmez uygulamaları protesto etmek için toplu eyleme geçtiler. Öğrenciler eyleme geçme nedenlerini şöyle açıkladılar:

1. Öğle yemeklerinin 150 TL olması, üstelik yemeklerin bayat çıkması.
2. Her akşam imza atma zorunluluğu. Bunun için gecenin geç saatlerinde uykularından uyandırılmaları.
3. Evci çıkabilmek için velilerinden yazılı kağıt getirme zorunluluğu.
4. Gündüzleri saat 10 ile 15 arasında yurt odalarının bulunduğu katlara girişin yasak olması.
5. Çamaşır yıkamak ve asmak için yer gösterilmemiş olması.
6. Yurtların soğuk olması ve sıcak suyun akmaması.
7. Yurtlarda öğrenciler için ceza uygulamasının başlatılması.
8. Yurt görevlilerinin kaba davranışları.

Hacettepe'de yükselen militan eylem tüm okullarda yankılanıyor.

Öğrenciler yukarıda sıraladıkları 8 nedenden hangisinde haksızdırlar? Hiçbirinde. Bu nedenlerin biri bile öğrenciyi haklı olarak çileden çıkarmaya yeter. Üstelik bunlar sadece yurttaki sorunlardır. Öğrenciler eğitimlerini tamamlayabilmek için daha nice sorunla boğuşmaktadırlar.

Hacettepe yurdunda kalan öğrenciler yurttaki kötü koşullara ilişkin görüşlerini bugüne kadar çeşitli kereler yönetime iletmişlerdi. Ama yönetim hiçbir adım atmadığı gibi yurttaki görevlilerden biri kız yurdunda banyo saatinde denetim yapmaya kalkıştı. Bu, bardağı taşıran son damla oldu.

Hacettepe Üniversitesi Rektörü Yüksel Bozer öğrencilerin haklı isteklerine, olayı duyduktan sonra da kulaklarını tıkadı, öğrencileri okuldan atmakla tehdit etti ve derhal 20 öğrencinin kaydını sildi. Yüksel Bozer'in bu davranışı onun öğrenci düşmanı yüzünü iyice sergiledi ve üniversite içindeki bazı profesörlerin bile tepkisini çekti.

Daha sonra öğrencilerin eylemi "haklı" görüldü, isteklerinden bazıları kabul edildi ve kaydı silinen öğrenciler yeniden okula alındılar.

Ama siz haklı görene, kabul edene değil, haklılığını militan eylemde gösterene, isteklerini militan eylemle kabul ettirene bakın.

Üretenler yöneten olacak

Demiryolu işçileri tüm toplumun haklarını savunuyor

Türkiye burjuvazisi ve devleti, artık, işçilerin birkaç saat uyumak, dinlenmek, halkın güvenilir koşullarda tren yolculuğu yapmak gibi en doğal haklarına bile azgınca saldırmaktadır. Bu "saldırı" onun güçlü olmasından değil, eceli gelmiş köpeğe benzemesinden kaynaklanmaktadır.

Demiryollarında çalışan "memur" işçiler, geçtiğimiz aylarda, çok uzun saatler çalışmanın verdiği yorgunlukla işe devam etmelerinin kamu güvenliği açısından tehlike yarattığını söyleyerek işlerini bırakmışlardı. İşçilerin bu davranışı üzerine Demiryolları işverenleri işçilere çeşitli tehditler savurmuşlardı. Nitekim son sıralarda en doğal yasal haklarını arayan bu memur işçilere cezalar yağdırıldı.

Demiryolları Makinist, Ateşçi ve Revizörler Derneği Haydarpaşa Şube Başkanı Hakkı Koçak ve 3 arkadaşı, bir günde aralıksız 12 saatten fazla çalıştıktan sonra, başka görevlilerce yapılması gereken işi yapmayı reddedenlerdendi. Bu yüzden(!) Yüksek Disiplin Kurulu tarafından cezalandırıldılar. Emir ve talimatlara aykırı hareket ettikleri gerekçesiyle bu 4 makinistin "4 ay kısa süreli durdurma ile cezalandırılmaları" ve ayrıca görev yerlerinin değiştirilmesi için 1. İşletme Başmüdürlüğü'ne tavsiyede bulunulması kararlaştırılmış.

Yine 28-29 Ocak'ta aralıksız 11-12 saatlik çalışmadan sonra yasal çalışma süresini aştıkları, yorgun ve uykusuz oldukları, amirlerinin meydana gelebilecek kazalardaki sorumluluğu yazılı olarak üstlenmeleri durumunda, çalışmaya devam edeceklerini bildiren bir gurup makinistten 8'ine, 1. İşletme Disiplin Kurulu tarafından "12 ay uzun süreli durdurma" cezası verildi.

Bundan başka, yine ocak ayında sağlık koşullarından yoksun, soğuk, dinlenme ve uyuma olanağı bulunmayan furgonlarla görev yerlerine götürülmelerine karşı çıkan makinistler ise savunmaları bile alınmadan başka yerlere nakledildiler.

Cezalandırılan makinistler her türlü yasal haklarını kullanmak istemelerinin bile baskı ve gözdağı ile sindirilmeye çalışıldığını belirterek şöyle demişlerdir:

"Parasal haklarımız da kısıtlanıyor. Bakanlar Kurulu 1986 yılı için 1 saatlik fazla çalışma ücreti tavanını brüt 120 lira olarak saptamasına karşın, günde 7-8 saat fazla çalışma yapmak zorunda bırakılan bizlere hâlâ brüt 95 lira ödeniyor. Ayrıca yan ödemelerimiz de eksik veriliyor." (*Cumhuriyet,* 1 Mart 1986)

Nitekim Ulaştırma Bakanı Veysel Atasoy da memur statüsündeki işçilere verilen ücretin yetersiz olduğunu kabul etti. Etti ama, bu işçilere yeterli ücretin verilebilmesi için sözleşmeli personel statüsüne geçmeleri "gerektiğini" belirtti! Bilindiği gibi "sözleşmeli personel" yarın ne olacağını bilemeyen, sendikal vb. hiçbir hakkı olmayan geçici kontratlı işçilere verilen addır. Yani bakana kalırsa, işçiler ya "yeterli" ücret almak için iş güvenliğinden, ya da iş güvenliği için yeterli ücretten vazgeçecekler! Hayır, hiç de böyle olmayacak!

TCDD işçilerinin konumu, bu bakanların, bu hükümetin, bu devletin gereksizliğinin çok canlı kanıtıdır. İşveren devlet, hem işçilerin en basit doğal haklarını, hem halkın güvenli bir tren yolculuğu yapma hakkını hiçe sayıyor. Öte yandan işçiler hem kendi çıkarlarını, hem halkın çıkarlarını savunuyorlar. Türkiye'yi kimin yönetmesi gerektiğini pratikte kanıtlıyorlar.

Ceza suçluya verilir. Türkiye'deki suçlu burjuvazidir, onun devletidir. İşçi sınıfımız suçlulara cezasını verecektir!

Handan Alçora

ANAP'ın bir mesleği daha

ANAP'lılar işi, Tekel'e ihaleli işçi sağlamaya dökünce başka ihaleli işçi tacirleri rahatsız oldu. Ve burjuvazi arasında başgösteren bu çıkar çatışması gazete sayfalarına "işçi haklarını koruma biçiminde" yansıdı.

Türkiye burjuvazisi emperyalistleşip süper kâr elde edemediği için, süper kâr elde etmenin "orjinal", "yaratıcı" yollarını buluyor. Bu arada işçi sınıfının örgütlü mücadelesini çeşitli yollarla önlemeye çalışıyor. Bu yollardan biri ihaleli işçi uygulamasıdır.

Bu uygulama şöyle: Devlet müteahhitle anlaşıyor, müteahhit işçi bulup çalıştırıyor ve ücretten komisyon alıyor. Bu da hem devletin hem müteahhidin çok işine geliyor. Böylece devlet işçilerin örgütlenmesini, hakları için savaşımını engellerken müteahhit de işçinin sırtından ekstra kâr sağlıyor.

Son aylarda Tekel işçi alımını büyük ağırlığıyla ihaleyle müteahhite devretmişti. Bu, *Resmi Gazete*'de yayınlanarak yürürlüğe girdi. Daha sonra yine *Resmi Gazete*'de yayınlanan ikinci bir ilanla bu işlem durduruldu.

Tekel'in ihaleli işçi alımı için müteahhitle anlaşması üzerine bazı gazeteler "Tekel köle mi arıyor", "işçiler bölünmek istemiyor" vb. yollu işçi haklarını savunmaya giriştiler. Doğrusu gazetelerdeki bu işçi haklarını savunuyor görünen yazıları okuyunca insan, ne oldu bunlara diye düşünüyordu. Fakat işin içyüzü çabuk anlaşıldı. Takke düştü kel göründü.

İşin özü şu: Tekel'de bugüne dek ihaleli işçi alımını Bozkurt Nakliyat Firması isimli bir firma yürütüyor. Firmanın sahipleri Beyoğlu Belediye Encümeni üyesi ANAP'lı Hayrettin Bozkurt ile Übeydullah Bozkurt'tur. Geçen yıl ihaleyi kazanmalarında ANAP milletvekili Altan Kavak yardımcı olmuştur.

Bozkurt Nakliyat Firması ayrıca Maltepe fabrikasındaki tütün, sigara ve malzeme nakli işini de işçi başına 315 TL'ye yürütmektedir.

Görülüyor ki Tekel ihaleli işçi alımında başka müteahhitlere de fırsat tanımak istemiştir. Ancak bu, işi şu anda tatlı kârlarla yürütmekte olan firmanın işine gelmemiştir. Öte yandan, ihaleli işçi işinin Tekel'de Bozkurt Nakliyat'ın tekelinde olması diğer firmaların işine gelmemiştir.

Kısacası, burjuvazi kendi içinde çıkar kavgasına düşünce, bu, gazete sayfalarına "işçi haklarını koruma" biçiminde yansımıştır.

Handan Alçora

İŞÇİNİN SESİ
ÇEK-AL
Bütün ülkelerin proleterleri birleşin!
Karkerên hemû welatan yekbın!
Tek silah parti!
Tek yol devrim!
Yıl:12, Sayı:302, 24 Mart 1986

III ÖRGÜT VE ÖRGÜTCÜ

R. Yürükoğlu

IV.II. Merkezilik-merkezdışılık dengesinden doğan sorunlar

"Güçsüz, tükenmiş ve geri bir ülkenin, dünyanın en güçlü ülkelerini nasıl yenebildiğini, bu tarihsel mucizenin altında yatan nedeni biraz düşünürsek, bunun merkeziyetçilik, disiplin ve ölçülemez özveri olduğunu buluruz." (Lenin, *Toplu Yapıtlar,* İngilizce basım, c.30, s.447)

Komünist partisi, ideolojisinin özü nedeniyle merkeziyetçi bir partidir.

Komünist partisinin bu merkeziyetçiliği günlük işleyişte kendisini ortamın istediği ve kaldırabildiği kadar ortaya koyar. Pratiğin gerektirmediği kadarıyla da ilkesel ve tüm üyelerin gönülden katıldığı bir hak olarak parti yönetiminin, parti kollektif otoritesinin elinde durur. Komünist partisi merkeziyetçidir demek, günlük çalışmanın en ufak bir detayında bile merkeziyetçi bir çalışma götürüyor demek değildir. Gerektiği kadar merkeziyetçiliği yaşam içinde uygular, fakat her zaman için bu ilke tüm gücüyle örgütün terbiyesinin içindedir. Partimiz bu anlayış içinde çalışmaktadır.

Hiçbir örgüt ne tam anlamıyla merkezi, ne de tam anlamıyla merkezdışı bir pratik çalışma içinde olamaz. ... Biz ideolojimiz ve örgütsel tutumumuz nedeniyle merkeziyetçi bir partiyiz. Fakat örgütümüzün günlük çalışmasında merkezdışı çalışmalara önemli yer ve ağırlık veren bir partiyiz. Bu önemli yer tutan merkezdışı çalışmaların da bir bölümü bilinçli karar sonucu, bir bölümü kendiliğindendir.

Bu söylediklerimizin doğruluğunu ölçebilmek için pratik çalışmalardaki merkeziliği ya da merkezdışılığı ölçmeye yarayacak birkaç ölçüt sayalım:

1. Bölge komitelerini yerinde denetleyen eşgüdümcülerin sayısı.
2. Bölge komitelerinin kendi önlerine gelen konuların ne kadarını çözümlemek üzere merkeze ilettikleri.
3. Bölge komitelerinin çalışmalarını kesin sınırlar içine koymak için merkezin çıkarttığı yönergelerin miktarı.
4. Bölge komitelerinin kendilerinin karar verdikleri konuların sayısı ve çeşitliliği.

Tüm bu ölçütler açısından partimizin çalışmasına baktığımız zaman, 1979'dan 5. Kongre'ye dek hatta ağırlığıyla merkezdışı bir çalışma egemen olmuştur denilebilir. Partimizin bu kuruluş yılları için yukarıdaki ölçütlerin hiçbirisi merkezilikten yana yanıtlanmamaktadır.

Görünürdeki özelliklerine baktığımız zaman partimizin pratik çalışması merkeziyetçi değil, merkezdışı gibi gözükür, oysa biz her fırsatta merkeziyetçi olduğumuzu gururla söyleyen bir partiyiz. Bu bir çelişkiydi. Büyük ölçüde kuruluş yıllarının koşullarının yarattığı bir eksiklikti. Mutlaka merkeziyetçiliği, denetimi arttıracak yöne gitmekte yarar vardı, asıl üzerinde düşünmemiz gereken yan buydu. Merkeziyetçiyiz deyince, pratiğimiz de merkeziyetçi olmuyor. Önemli olan çizginin nereden çekileceğidir ve bu çizgi 5. Kongre'ye dek çok fazla merkezdışılığa doğruydu ve geri çekilmesi gerekiyordu. Beşinci Kongre bu olgunlaşmış görevi yerine getirdi. Kabul ettiği yeni tüzükle merkeziyetçi işleyişi geliştirdi ve önlemlere bağladı. Bundan sonra da işleyiş *tam olarak* merkeziyetçi olmayacaktır. Buna olanak yok, ayrıca bu doğru da değildir. Bir eksiklik vardı, düzeltilmesi gereken bir yan vardı ve düzeltildi. Fakat çok ilginçtir ki bu eksiklik bugün gururlanmamızı gerektiren bir özelliğimizi de içinde barındırdı. Bu yönetim felsefemizin başlangıçta belki farkında olmadığımız ama yaşam içinde geliştirdiğimiz ve bugün tümüyle bilinçli olarak kavradığımız bir yönüdür. İşte, örgüt çalışmamızın bu yönü, partimize suçlama getirmeye kalkışan akılevvellerin hiç anlayamadıkları bu yön, yıllar içinde Türkiye devrimci hareketi çapında gerçekten üst düzeyde komünistler yetiştirme kapasitemizi içinde gizleyen bu yön, partimizin çalışmasının en başarılı yönlerinden biridir.

Merkeziliği kurmak koşullara bağlıdır. Merkeziliği kurmak için ne yapmak gerekir sorusuna ta 1979'da yanıt aradık. Nasıl bir örgüt, nasıl kadrolar, nasıl görevler var? Bir yandan bakınca büyükçe bir işletmedeki insan sayısı kadarız fakat öte yanda 7 ülkeye dağılmışız. Nasıl sağlanacak merkezilik? Partimiz liderliğinin örgütsel felsefesi hiçbir zaman görevlerinin başında bulunan yoldaşlara fazlaca karışmak yönünde değil, tam tersine onları görevleriyle karşı karşıya bırakmak yönünde olmuştur. Bunu yaparken örgütün merkeziyetçiliğini ise, bir başka yöntemle sağlamaya çalışmıştır. O da her düzeyde yönetici yoldaşlarımızın fikir yapılarını, inançlarını, değer yargılarını partinin ortak değerleri, fikirleri ve değer yargılarıyla aynılaştırmaktır. Böylece günlük çalışmada kendi kendine karar verebilen, sorunlara hakim liderler olan yoldaşlarımız aslında kendi davranışlarıyla merkezin otoritesini ve partinin merkeziyetçiliğini orada yaratacaklardı. Partimizin merkeziyetçiliği asıl olarak, örgüt felsefesinde ve siyasal ideolojide birlik sağlama yoluyla yaşama geçiriliyordu.

Partimiz *o koşullarda çalıştığı sürece* başka bir seçim yoktu. O koşullarımızda, o olanaklarımızda merkeziliği sağlamanın tek etkin yolu inanç ve düşünce birliğiydi.

O dönemde öyle ele almak zorundaydık, başka olanak yoktu. Bu nesnel zorunluluk, bazı tepe yöneticilerin yapılarıyla da birleşince iyice güçlendi ve örgütte yerleşti. Daha sonraları bu zorunluluk azaldığı, merkezi çalışmayı ve denetimi arttırma gereği yükseldiği halde zamanında farkedilemedi ve sürdü.

Şimdi olanaklarımız, sayısı hâlâ az olmakla birlikte yetişkin kadrolarımız var, bu yönü düzeltebilecek bir mekanizma yaratmak gerekir. Eksiğimiz, aksayan ve eskiyen yanımız böyle bir mekanizmadan yoksunluğumuzdur. O düzeyde yeni bir örgütlenme yaratıp denetimi güçlendirmek gerekir.

Beşinci Kongre örgüt çalışmamızdaki bu eskiyen ve aksayan yanı açık olarak saptadı ve düzeltilmesi yönünde somut kararlar aldı. Şimdi bu kararları yaşama geçiriyoruz.

Parti çalışması içinde zaman zaman her nedense komünist adını kullanan burjuva liberallerinden (AHK gibi), kanayan kalpli "demokrat"lardan, demokrasiyi çekiştire çekiştire anarşizme vardıranlardan (AHK gibi) yükselen "diktatör" suçlamasıyla karşılaşıyoruz. Oysa merkeziyetçilikle diktatörlük aynı şeyler değildir. Merkeziliği aşırıya götürdüğün, organın karar mekanizmasını ortadan kaldırdığın zaman, işte o merkeziyetçilik diktatörlüğe dönüşür. ... Tabii işin bir yanı daha var, onu da görmek gerekir. Bize diktatörlük suçlaması getirenler nedense hep klikleri vb., ya da "hep birlikte" (tüm örgüt olarak, hatta yığınlarla(!) beraber) karar vermeyi savunuyorlar. Bu raslantı değildir. *Farklı* çıkarlar olunca, yapılan herşey bu farklı çıkar sahipleri için diktatörlüktür.

Komünist partisi merkeziyetçidir, emir-kumanda zinciri ile çalışan, yukarıdan aşağıya bir partidir. Bir bölgede sekreter, "şu mahallenin yöneticisi sensin" diye bir yoldaşa görev verir. Bu "demokratik" bir işlem değildir. "Sen kim oluyorsun da bana görev veriyorsun! Mahallede kaç komünist varsa onların seçmeleri gerekir." Tabii bizim anlayışımız başkadır. Bu başka anlayış ele aldığımız konuda nasıl yansıyor? Örgüt hiyerarşisinde her katta tek lider vardır, yetki karmaşası yoktur. İki başlılık, üç başlılık, böyle şeyler yoktur.

Komünist partisinin çalışma tarzında diktatörlük ile merkezilik arasında fark vardır. Hücreyi alalım. Kongrede kabul edilen yeni tüzükte her düzeyde sekreterlerin yetkilerini güçlendirdik. Hücre sekretersiz toplandı, sekreterini değiştirdi, kendi bildiğini yaptı, öyle şey olmaz, çünkü sekreteri o hücre seçmiyor. Bölge komitesi toplandı, sekreteri değiştirdi. Olamaz. Bölge sekreterini onun üstü seçiyor. İllegal komünist partisinin mantığı böyledir. Tüzüğümüzde bu alanda boşluk vardı, düzeltildi. Sekreterin katılmadığı toplantı olmaz, sekreterinin oyunun tersine karar çıkarsa üste gider vb. Bu mekanizmaları kurmak gerekiyordu. Fakat öyle de yapmak gerekiyordu ki, sekreteri ile beraber toplandığı zaman organ bağlayıcı karar alabilsin. Liderlerin otoritesini, merkeziyetçiliği arttıralım, arttırmamız gerekiyor, ancak sekreterin yanındaki de göstermelik bir topluluk değildir. Yalnızca sekreterin dediği olacaksa toplanmak gerekmez. Toplanan kurulun aldığı kararın bir anlamı olduğu anda orada diktatörlük yoktur. Merkeziyetçiliği, dolayısıyla merkeziliği temsil edenlerin elindeki yetkileri arttırıcı değişiklikler yapmak gerekiyordu. Hangi sınıra dek? Organ kararlarının bağlayıcılığının bozulmamasına dek. Herhangi bir organda çoğunluğun hükmü yoksa, yalnızca yöneticinin kararı deftere geçecekse, orada örgütsel mekanizma olarak diktatörlük vardır. Organın organ olarak karar alma yetkisi varsa orada örgütsel mekanizma olarak diktatörlük yoktur. Yeni tüzüğümüzde bu konu şöyle bağlandı: Organ toplandığı zaman organın kararı bağlayıcıdır, ama sekreterin fikrine karşı bir karar bağlanmışsa, bu konu üste gider. *Karar gelene dek* organın kararı *bağlayıcıdır.* Bu tür değişikliklerle hem kararın bağlayıcılığını korumak, hem sekreterin otoritesini arttırmak olanaklı oldu.

Partimizin bu işleyişi diktatörlüğün önünü *şiddetle* kesiyor, diktatörlüğün yeşeremeyeceği davranış modelleri koyuyor. Merkeziyetçiliği, verimi, üretkenliği arttırıyor. Partimizde diktatörlük yoktur, olmamıştır. Bu nasıl diktatörlük? İdeolojimizde merkezilikle övünüyoruz ama pratik çalışmalarımızda henüz gereğince merkeziyetçi bile olamadık. Merkeziyetçi olmayan bir diktatörlük çok hoş olurdu!

Konunun bir başka yönüne daha kısaca değinelim. Parti içi denetimle yoldaşça güven arasında bir çelişki var mıdır? Düşünce düzeyinde böyle bir çelişki yoktur. Yoldaşça güven başka, örgütsel güvensizlik başka şeylerdir ve birbirlerini tamamlayıcı, güçlendirici rol oynarlar. Ne var ki, denetimle yoldaşça güvenin pratikte çelişiyormuş gibi gözüktüğü durumlar ortaya çıkabilir. Hele bugüne dek denetime hiç alışmamış bazı yoldaşlarda, "ne oluyor, bize güvenilmiyor mu?" yollu bir endişe doğabilir. Böyle bir düşünce son derece yanlış olur. Bir yerde, insanlardan kurulu bir örgüt varsa, orada denetimin mutlaka etkin yürümesi gerekir. Yoldaşlarımızın birlikte çalışmaları, birbirlerine olan güvenlerini gösteriyor. Yoldaşlarımızın birlikte bu partide çalışmaları onların partiye güvenlerini gösteriyor. Yoldaşlarımızın orada çalışabiliyor olmaları da partinin onlara güvenlerini gösteriyor. Aslında yoldaşça güven her davranışımızın orta yerinde duruyor.

Örgüt çalışmasında merkeziyetçilik ve merkezdışılık açısından parti bütünü için söylenebilecek bu yönler dışında bir de, her düzeyde yönetici yoldaşımızın günlük çalışmasında merkezilik ve merkezdışılık sorunu vardır. Bu da, "ne denli merkezdışı olacağız" ya da "ne denli merkezi olacağız" sorularıyla belirlenir. Bu soruların da yanıtını vermek kolay değildir. Bir yaklaşım yaparsak, her düzeyde örgütçü-yönetici yoldaşlarımız için bir nokta çok açık olmalıdır: Eğer yoldaşlar tüm işleri üzerlerinde toplarlar, görevleri devretmezlerse, örgüt büyüdükçe bu gelecek başarılarımızın önünü kapatan en önemli ögelerden biri olur. Onun için hücre sekreterinden en tepe sekretere dek her düzeyde yönetici

yoldaşlarımız mutlaka görev ve yetki devretme isteğine ve yeteneğine sahip olmalıdırlar.

Düzgün yetki ve sorumluluk devretmeyi öğrenememiş bir yönetici kendi yapmakta olduğu görevlere yoldaş atasa bile kısa zamanda görecektir ki, bu yeni yoldaşların atanmasıyla üzerindeki yük azalmamaktadır. Örgütün genel sorunlarını düşünebilmek için kendisine zaman artmamaktadır.

Yönetici yoldaşlarımız ne denli merkezilik vb. soruların pratikteki yanıtlarını kendileri için vermek zorundadırlar. Bu soruların yanıtı örgütten örgüte, örgütün de çeşitli gelişme aşamalarına göre değişebilir.

Her yöneticinin yanında çalışan kadroların, bilgi ve deneyim düzeyi de, ne derece merkezdışı bir çalışmanın uygulanabileceğini belirler. Merkezdışı bir çalışma kadronun yetişkinliğini varsayar. Ancak yetişkin olan bir kadro parti normlarını çiğnemeden, sağa sola savrulmadan düzgün kararlar alabilme ve uygulayabilme yetisine sahiptir.

Günlük çalışmada merkeziyetçi yönetimin de, merkezdışı yönetimin de çeşitli iyi ve kötü yanları vardır. Yönetici yoldaşlarımız bunların tümüyle farkında olmalıdırlar. Ancak böylece iki yönün yararlarından en çok yararlanabilecek bir bileşimi sağlayabilirler. Merkeziyetçiliğin üstünlükleri, öteki yanıyla merkezdışılığın güçsüz yanlarını oluşturur. Güçsüz yanları da merkezdışılığın üstünlüklerini oluşturur.

Merkezdışılığın üstünlükleri: 1. Girişimi arttırır. 2. Alt ve orta yönetim görevlerini daha ilgi çekici yapar. 3. Bu nedenle de uzun dönemde yöneticilerin niteliğini, 1 ve 2'nin birlikte etkisiyle geliştirir. 4. Kendi bölgelerinde karar verme yetisine geniş olarak sahip olan alt yöneticilerin başarısını ölçmek daha kolaylaşır. 5. Kararları, genel olarak o kararların sonuçlarını yaşamak zorunda olan insanların almasını sağlar. 6. Somut ortama en yakın yoldaşların karar almasıyla bu kararların daha gerçekçi olma eğilimi artar. 7. Kararlar daha çabuk alınabilir.

Merkezdışılığın güçsüz yanları: 1. Üst yönetim için alttaki yönetici yoldaşların neler yaptıklarını, hatta ne kararlar aldıklarını denetleyebilmek zorlaşır. 2. Alt yöneticilerin görüş açılarının darlığı tehlikesi vardır. Onlar konuları daha çok yerel kazanımlar açısından düşünebilirler. 3. Örgüt içinde çeşitli görevlerin gerçekleştirilmesinde çifte sayma ortaya çıkabilir. (Örneğin sahte evrak yapmak. Her bölgede ayrı ayrı başarılması gerekmez.)

Pratik çalışmada merkeziyetçi ve merkezdışı yönlerin birleşmesinde yaratılacak denge zaman içinde de değişebilir. İki yönün iyi ve kötü yanları arasında mutlak ve değişmez bir denge yoktur. Bazı durumlarda bir yöne daha fazla ağırlık vermek gerekir.

Örgüt çalışmasında yerel yönetici yoldaşların dikkat etmesi gereken bir nokta da, bu iki çeşit çalışmadan hangisine geçilirse geçilsin ilk başlarda yeniliğin, yeni bir çalışma biçimine geçişin getireceği önemli bir verim artışının ortaya çıkmasıdır. Çok sayıda araştırma bunun böyle olduğunu göstermektedir. Sonra zaman içinde bu yeni yöntem kanıksanmakta ve çalışmalar bir anlamda rutinleşmektedir. Bunu dikkate alarak, ortam elveriyorsa yalnızca bu ilk başlangıcın verimini örgüte taşıyabilmek için de olsa, zaman zaman bir çalışma türünden ötekine örgütü geçirmek usta bir yönetici için her zaman düşünülmesi gereken bir yöntemdir. Bu şekilde bir yöntemden ötekine geçiş, aynı zamanda, kadroların da dönemlere daha iyi hazırlanabilmeleri, bir yönteme sarılıp onun dışındaki bir yöntemi psikolojik olarak reddetmelerini önleyici, eğitici bir yön de taşır. Buna *ilk ivmenin etkisi* diyebiliriz. Büyük tekeller yalnızca bu etkinin getirdiklerinden yararlanabilmek, bunun sağladığı üretim artışını kazanabilmek için bilinçli olarak belirli dönemlerde yeni biçimlere geçerler. Belirli bir süre sonra bu değişiklik etkisi azalır ve yok olur, ama amaç, zaten o ilk etkinin ürününü toplamaktır.

Yetki devrini belirleyen ölçütler

Buna genel olarak verilecek yanıt şudur: En önemli kararlar en tepede, orta derecede kararlar orta düzeyde, en az önemli kararlar da en alt düzeylerde karara bağlanmalıdır. Fakat bu genel bir yanaşımdır, biraz daha ileriye gitmekte yarar vardır.

Hangi kararları hangi düzeylerin vereceği konusunda şu noktalar ölçüt görevi görebilir:

1. Bu kararı almak için ne çeşit enformasyon gerekmektedir ve bu enformasyona kim sahiptir?

2. Bu kararı almak için nasıl bilgi gerekmektedir ve bu bilgiye kim sahiptir?

3. Gerekli bilgiye sahip olanlara enformasyon ne denli hızlı, tam ve ucuz olarak ulaştırılabilir?

4. Yanlış karar vermenin olası sonuçları nedir? En iyi kararı vermek örgütün bütünü açısından ne denli önemlidir?

5. Karar ne derece acildir, gecikmenin sonuçları neler olabilir?

Bu unsurlara bakarak yoldaşlar ne derece yetki devredeceklerini, ne derece merkezdışı bir çalışmaya gireceklerini her somut durumda kendileri ortaya çıkartmak durumundadırlar.

Bazı kararlar iki çeşit bilgi gerektirir. Biri, yerel koşulların bilgisidir, ötekisi, bu yerel koşulun genel çerçevenin içine nasıl oturduğu hakkındaki bilgidir. Yerel yönetici yoldaşlar, böyle ikili bilgi isteyen durumlarla karşılaştıkları zaman genel olarak ikincisi çeşit bilgiye sahip değildirler. Böyle durumlarda yerel koşulun genel çerçeve içine nasıl oturduğunu bilen fakat zorunlu olarak o yörenin koşullarını tam olarak bilmesi gerekmeyen daha yukarıdaki yoldaşlar daha sağlıklı ve daha doğru karar verirler.

Bu konuda son olarak bir noktaya dikkat çekelim. Her düzeyde yönetici yoldaşlar hangi kararların kendileri tarafından alınacağını, hangi kararların kendi altlarındaki yöneticiler tarafından alınacağını belirlemelidirler, fakat bu, işin yalnızca bir yanıdır. Hiçbir yönetici yoldaş bu soyut belirlediklerinin yaşamda da böyle gerçekleştiğini düşünmemelidir. Pratikte nasıl uygulandığını sürekli denetlemelidir.

IV.III. Sonuç

Tüm parti örgütleri belirli aralarla, örgütlenme biçiminin o günün gereksinimlerine yanıt verip vermediğini gözden geçirmelidirler. Bu hem partinin tümü, hem de birimleri açısından gereklidir. Örgütü günün gerekleri açısından belirli aralıklarla gözden geçirmek, hele komünist partisi gibi bir savaş aracı için canalıcı öneme sahiptir.

Her örgüt kurulduğu zamanın gereksinimlerine yanıt verme çabası içinde kurulur. Aradan geçen zaman somut görevlerin ve gereksinimlerin önemli bir kısmını ortadan kaldırıp yenilerini getirdiği halde örgütlenme biçimi çoğunlukla büyük ölçüde aynı kalır. Bu, örgütlerde sık rastlanan bir hatadır.

Partimizde de 1978-79'un gereksinimlerine göre kurulan örgütlenme, ondan sonra gelen yıllarda yine gereksinimlere bağlı olarak, ama büyük ölçüde kendiliğinden ve perakende bir şekilde belirli bir değişim göstermiştir. Fakat önemli olan bunun bilinçli kararla yapılması, örgütlenme biçimimizin bugünkü gereksinimlere yanıt verip vermediğinin kesin olarak belirlenmesi, yanıt vermeyen eskimiş, aksayan yönlerin de düzeltilmesidir.

Bunun için yapılması gereken birinci şey, günün amaçlarını yeni baştan ve kesin bir şekilde formüle etmektir. Beşinci Kongre bu görevi başarıyla yerine getirmiştir. Örgütlenmenin çeşitli yönleri bu amaçları karşılamakta mıdır? Bu sorulara da yanıt vermiştir. Amaçlar hakkında kafa açıklığına sahip olmak gerektiği hiç kimsenin reddetmediği bir doğrudur. Fakat pratikte en sık rastlanan da, bu genel doğrunun yinelenmesi ile yetinip, gerçekten plan yapmaya yetecek denli somut amaçların ortaya serilmemesidir. "Partimizin amacı devrim yapmaktır" gibi bir amacı kağıdın üzerine yazmak, bugün gereksinimlere yanıt veren bir örgüt şeması ve örgüt işleyişi ortaya çıkaracak bir planlama için yeterli değildir. "İstanbul bölge komitesinin görevi bu bölgedeki işçileri devrime, en ilerileri de partimize kazanmaktır" gibi bir amaç da yine genel ve planlama yapmaya yetmeyecek bir amaçtır. Yine aynı şekilde "şu semt komitesinin görevi, semtte etkinliğimizi arttırmaktadır" gibi bir amaç yuvarlak bir amaçtır. Örgütlenmenin gereksinimlere yanıt verip vermediğini anlayabilmek için bize gerekli olan, somut, örgütün *tüm ana eylem alanlarını kapsayacak bir amaçlar setidir.* Ancak bunu yaptıktan sonra varolan örgütlenmenin bu amaçları gerçekleştirmek için en uygun yol olup olmadığını düşünme olanağını kazanırız.

V. İyi örgütçü örgütü ve insanı geliştirendir

Örgütçü, burada kullandığımız anlamıyla yönetici, daha doğrusu lider demektir. Tarih boyunca ve de bugün liderlere, hele en tepede duran liderlere "herşey" gözüyle bakılmıştır. Hatta tek rol liderlere ait sanılmıştır.

Bu düşünce biçiminin daha yumuşamış bir uzantısı olarak belirli bir göreve, o görev için "biçilmiş kaftan" bulunduğu zaman hiçbir sorun kalmaz. Örgüt içinde de genel olarak böyle düşünülür. Yönetici ya da lider, her sorunu bir anda çözebilecek tılsımlı kişidir.

Bu çeşit bir anlayışın, felsefi ve sosyolojik yanlışları bir yana, örgütsel açıdan temel olarak iki zayıf noktası vardır: *Birincisi,* örgütte liderin ya da her düzeyde liderlerin canalıcı önemi olduğu su götürmez. Çoğu zaman da örgütün başarısında en büyük rol onlarındır. Ancak, yalnızca onların değildir ve onların da ne yapıp yapamayacağı, hem örgüte, hem zamana, yere, hem görevlere doğrudan bağlıdır. *İkincisi,* belirli bir görevi, bazı özelliklere sahip insanlar belki daha iyi yapabilirler. Fakat yalnızca bunlara bakmak, tüm yöneticilerin görevlerinde başarılı olabilmeleri için örgüt olarak gösterebileceğimiz bazı yollar, yapabileceğimiz bazı genel uygulamalar olduğunu unutturabilir. Oysa, gerçekten her insanın görevlerini layıkıyla yerine getirebilen bir örgütçü olması için, bazı örgütsel gerçekleri dikkate alarak çalışması yeterlidir dersem çok abartmış olmam.

Liderliği belirli bir karakter özelliğine bağlamaya çalışmak son derece kof bir çabadır. Araştırmalar sonucunda tutarlı bir çizgi ortaya çıkmamaktadır. Bu nedenle, tarih içinde çok eski ve yaygın bir görüşün hatasını tekrarlayarak, liderliği örgütsel ve çevresel koşullardan soyutlayıp, yönetmek için dünyaya gelmiş, kaderi yönetmek olan bir insan gurubu olarak ele almalıyız.

Gerçekten, *neyin,* hangi özelliğin insanı lider yaptığını söylemeye imkan yoktur, fakat iyi liderin *ne yapması* gerektiğini söylemeye imkan vardır.

Bir önceki bölümde genel geçerli bir "en iyi yönetici" stili yoktur demiştik. Oysa bu bölümde sizleri böyle bir stilin olduğuna inandırmaya çalışacağım. Doğal olarak, söyleyeceklerim, doğruluğuna şiddetle inandığım şeylerdir ama sizin de kabul edip etmeyeceğiniz size kalmış birşeydir.

Siyasal örgüt içinde geçirdiğim yıllar içinde yüzlerce yönetici gördüm. Bunların hepsi değişik insanlardı. İyi kalplisi, kötü kalplisi, yalancısı, dürüstü, çeşit çeşit. Bu kişileri, kişisel özelliklerini bir yana bırakır da, örgütçülük açısından değerlendirmeye çalışırsam, iki büyük bölümde toplayabilirim:

1. Sonuca önem verici lider, 2. İnsana önem verici lider.

Türkiye'de yöneticilik "mesleğinin", hangi örgütte olursa olsun, en yaygın biçimi *"sonuca önem verici liderlik"*tir. Zaten dünyada en yaygın olanı da budur.

Sonuca önem verici lider, otoriter yöneticidir. Bu çeşit yöneticilik altında örgütler şu ya da bu derecede kazançlı çıkarlar, fakat insanlar kaybederler. Otoriter yöneticilerin üstleri genel olarak onların iyi yönetici olduklarını, altında çalışanların çoğunluğu da iyi yönetici olmadıklarını düşünürler. Otoriter yöneticiler, sonuç alıcı olmalarıyla, el attıkları işi canlandırmalarıyla, örgüt içinde her duruma her an egemen olmalarıyla övünürler. Gerçekten de, bu çeşit yöneticilerin ele aldıkları örgütler canlanır, sonuç vermeye başlar. Fakat birlikte çalıştıkları insanlar aynı hızla ilerlemezler. Örgüt içinde "diktatörler" bu çeşitten yöneticilerdir.

*"İnsana önem verici liderlik"*in toplumumuzda yeri çok azdır, çok az rastlanır. Rastladığım bir tanesi, tanıyan yoldaşlar için söyleyebilirim, şimdi değişmiş midir bilmiyorum, Cafer Çulaz'dır. İnsana önem veren lidere en tipik örnektir. Başarısız yöneticiydi. Yönetici tiplerinden birini iyilikle eşitlemeyesiniz diye söylüyorum. Böyle yöneticilerin yanında insanlar kazanırlar, fakat örgüt kazanmaz hatta kaybeder. Herhalde temel olarak bu nedenle, böyle yöneticilerin üstündekiler, genel olarak, bunların iyi yönetici olmadıklarını düşünürler. Mantık, altında çalışanların ise, onları iyi yönetici olarak değerlendirmeleri gerektiğini söylüyor. Fakat öyle değil, altında çalışanların bir kısmı iyi yönetici olduğunu, bir kısmı olmadığını düşünüyor. Bu çeşit yöneticiler, demokratik bir yönetim tarzı işletmeleriyle, katılımcı olmalarıyla, yanlarında çalışanları destekleyişleriyle, anlayışlı ve insancıl olmalarıyla övünürler. Fakat insanların bir örgütte biraraya gelmelerinin temel nedeni olan örgütsel amaçları ilerletme yönünde örgüt genel olarak kazançlı çıkmaz.

Sonuçları düşünen de, insanları düşünen de iyi yönetici değildir. İki tip de ancak bir yanıyla, birisi örgütsel amaçları elde etmede, ötekisi insanlara yaramakla başarılıdır. Bunlar için, başarılı oldukları yön dikkatimizi çekip de başarılı dememeliyiz. Böyle yöneticilere yarım yönetici demek gerekir, çünkü yöneticilik, hem örgütü, hem insanı düşünmektir. İyi örgütçü yanında çalışanları öyle yönetmelidir ki, bundan hem insanlar, hem örgüt kazançlı çıkmalıdır.

Böyle bir yönetici var mıdır, yoksa bu ideal midir? Böyle yöneticiler vardır ve partimizde de az değildir. Ancak, çeşitli nedenlerle, ortamın aşırı karmaşıklığı, kadroların az yetişkinliği gibi nedenlerle kısa erimde tam olarak anlaşılmayabilirler. Uzun erimde kesin olarak biliyorum ki, bu yoldaşlarımız herkes tarafından hem de bu stilleriyle tanınacaklardır. Yalnız, bizim de örgüt olarak bu iyi davranış biçimlerini bilince çıkartıp kurumsallaştırmak, yöneticilerimiz için davranış modeli haline getirmek, böylece iyi yöneticiliği genelleştirmek zorunluluğumuz vardır. Bu, komünist partisi olarak boynumuzun borcudur.

Daha fazla ilerlemeden, iyi yöneticiyi seçmede bazı ipuçları verebilirim. İyi yöneticinin (örgütün çıkarıyla, örgütteki insanın çıkarını birlikte düşünen ve geliştirmeye çalışan bir yöneticinin) zamanı genel olarak *boldur.* Herhangi bir nedenle istediğinizde randevu alabilirsiniz, hemen görüşmek isterseniz, hemen görüşebilirsiniz. Genel olarak örgütlerin yaşantısını ve yapılması gereken işlerin ne denli kabarık olduğunu düşünürseniz ilk akla gelen, "bu ne biçim yönetici ki, her an görüşmeye zamanı var" olur. Fakat işte bu, örgütü ve insanı düşünen yöneticiyi ele veren ipuçlarından önemli bir tanesidir.

Bir başka nokta da, bu çeşit yöneticinin, yanında çalışanların karar alış

süreçlerine karışmaktan ısrarla kaçmasıdır. Onları zorunlu olmadıkça görevleriyle başbaşa bırakmasıdır.

Hem örgütü, hem insanı düşünen örgütçü, iyi örgütçü, sonuçlarla ilgili değil midir? Tam tersine, onun da herkes gibi istediği en başta, örgütsel sonuçlara ulaşmaktır. Fakat insanlar kanalıyla değilse, başka hangi araçlarla örgütsel sonuçlara ulaşılabilir? Örgüt insanlardan oluşmuştur, insanların çalışmasıyla va dır ve iyi örgütçü şunu çok iyi bilir ki, ancak kendileri hakkında iyi duygular besleyenler, yaptıklarından doyum alanlar çalışmalarında iyi sonuçlar alır, verimli olurlar. Sonuç almak istiyorsak bu duyguyu ayakta tutmak zorundayız. Bu nedenle iyi örgütçü, yanında çalışan yoldaşların kendilerinden tatmin olmalarını sağlamak zorundadır. Ancak bu şekilde sürekli ve ilerleyen bir sonuç alma işlevi doğabilir.

İyi örgütçü insanları düşünür ama bu, uzun terapi oturumları yapmak değildir. Tam tersine, iyi örgütçü uzun laflamalardan sürekli olarak kaçınır. Kısa, özlü, sonuca gidici ve bağlayıcı bir haberleşme yönteminin örgütte kurulmasına çalışır.

Bu ipuçları bir yana, iyi bir örgütçünün *üç anahtar* tutumu vardır, olmalıdır. Bunlar sırasıyla 1. hedefleri belirleme, 2. övgü, 3. eleştiridir. Şimdi bunlara daha yakından bakalım.

V.I. Hedefleri belirleme

İyi bir örgütçü, birlikte çalıştığı yoldaşlarla, öyle günde birkaç kez ya da her gün hatta üç dört günde bir bile görüşmez, görüşmemelidir. Zorunluluklar dışında bundan kaçınır, fakat biraz önce söylediğimiz gibi, onların her aradıklarında görüşülecek zamanı vardır ve de hazırdır. İyi yönetici, yanında çalışan yoldaşın özellikle yeni görev aldığı durumlarda, onunla birlikte birinci anahtar olan "hedef belirleme" işlevini yerine getirmelidir.

Hedef belirleme, etkin bir örgütçünün birinci ve en temel özelliğidir. Bunu önceki bölümlerde örgütsel çalışma açısından "görev tanımlama" olarak ele almıştık. Şimdi ise, örgütçünün stili açısından "hedef belirleme" olarak konuya yaklaşacağız.

Görevlerin neyi kapsadığı, görevleri yapanlara ve onların yöneticilerine sorulduğunda, aşağı yukarı her örgütte, ortaya iki farklı görev listesi çıkabilmektedir. Böyle olduğu zaman, o insan görevinde nasıl başarılı olabilir? Neyi yapacağını, kendisinden ne beklendiğini tam olarak bilmeden nasıl sonuç alıcı olabilir? Partimizde de durum farklı değildir. Farklı görev tanımlama nedeniyle, bazen bir yoldaşın yapmak durumunda olduğunu bilmediği için yapmadığı işten dolayı eleştirildiğine hepimiz tanık olmuşuzdur.

İyi bir yönetici görev verirken, görevi alan yoldaşına mutlaka bu görevin taşıdığı sorumlulukları en açık biçimde anlatmalı ve de en az bunun kadar önemli, bu görevde kendisinden hangi yönlerden hesap isteneceğini açıklamalıdır. Görevi alan yoldaş hangi yönlerden yöneticiye hesap verecektir, bu açıkça karşılıklı olarak bilinmelidir.

Şimdi, bu söylediklerimiz pratik olarak nasıl yapılmalıdır, ona bakalım.

Yönetici görev verirken önce genel olarak görevin tanımlanmasını yapar. Bunu, ya kendisi önceden belirlemiştir, ya da işin yapısı öyle gerektiriyorsa, görevi alan yoldaşla oturur, tartışır ve görevin sınırlarını belirler.

Partide her görevin çeşitli yönleri vardır, her görev acil ya da acil olmayan çeşitli hedeflerden oluşur. Görev tanımlarken yapılması gereken bu görevi oluşturan hedefler arasında *en önemlilerini* seçmektir. Görev içindeki en önemli hedefleri belirlemek, hedef belirleme denen işlevdir. Bunu, yöneticinin, görev verdiği yoldaşla birlikte yapması gerekir.

Böylece hedef belirleme tamamlandıktan sonra sıra, bu en önemli hedefleri bir kağıda yazmaya gelir. Diyelim ki 4 tane en önemli hedef var. Bu 4 hedef başarıyla gerçekleştirilirse, o görevi yapan yönetici en az %80 başarılı olacaktır. Geriye kalan 20-30 iş ise toplam %20 kadar önem taşıyor demektir! En iyisi, bu 4 hedefi birer-ikişer paragraf içinde bir *daktilo sayfasına* sığdırmaktır ki, en fazla iki-üç dakikada okunabilsin. Hazırlanan kağıdın bir kopyasını görevi veren yönetici kendinde tutmalı, bir kopyasını da göreve başlayan alt yönetici yoldaşa vermelidir. Gelişmeyi ölçebilecekleri cetvel, bu yazılan kağıtlardır.

Böyle bir kağıda gerek duymuyorsanız ya da koşullar elvermiyorsa, yöneticinin ve görevi alanın kafasında böyle bir kağıt olabilir. Oturup, güzelce herşeyi konuşurlar, iki taraf da hedeflerin neler olduğunda kesin olarak anlaşır.

Böyle yapılan bir hedef belirleme, görevi alan yoldaşın görevini tam olarak anlamasını getirir. Öte yanıyla ve onun kadar önemlisi, üst yöneticinin kendisinden ne isteyeceğini gösterir.

Şimdi, bu söylediklerimizi maddeleyebiliriz:

1. Görevin içerdiği hedefleri belirlemek.

2. Bunların en önemlilerini (ki, 6'yı geçmemelidir) bir daktilo kağıdına mümkün olduğu kadar az sözle yazmak. Kağıtların bir kopyası yöneticide, bir kopyası görevi alanda kalmalı.

3. Arada bir çıkarıp bakmak ve çalışmanın sonuçlarını ölçmek. Zaman içinde, günlük çalışmanın basıncıyla hedefler kayabiliyor. Yaşamda hedefin önemi azalmıyor, fakat günlük istekler, sıkıntılar, basınçlar kafamızda hedefleri kaydırıyor. Bunu hepimiz bin kez yaşamışızdır. En önemli hedef bellidir, fakat günlük çalışmada yaşamın bindirmesiyle başka başka şeyler yaparız. Bu nedenle, o kağıdı arada bir çıkarıp bakmak gerçekten önemlidir.

Görev tanımlamayı ve sonra da hedef belirlemeyi düzgün yapmıyoruz. Bazı görevler için böylesi uygun düşüyor ama görevlerin çoğunluğu için uygun düşmüyor. Hangi yöntemle olursa olsun, ister bu önerdiğim yöntemle, ister kendi geliştireceğimiz bir başka yöntemle, fakat hedef belirlemeyi mutlaka alışkanlık durumuna getirmemiz gerekiyor.

Bir benzetme yapayım. Özveri taarruzlarında spor karşılaşmaları yapıyoruz. Örneğin birkaç yıl basketbol turnuvaları yapıldı. Oyunu seyreden ve oynayanlar, kendimiz ya da takımımızın bir üyesi basket attığı zaman sevinçten alkışlayıp bağırıyorduk. Neden örgütte görevimizi yaparken böyle sevinç göstermiyoruz? Örgüt çalışmasında potanın nerede durduğunu pek bilmiyoruz. Acaba çalışmalarımız basket atıyor mu atmıyor mu? Bilemiyoruz. Hatta top potaya değiyor mu değmiyor mu, onu bile yeterince bilemiyoruz.

Partimizde genel olarak her yönetici, yanında çalışan yoldaştan ne istediğini biliyor. Fakat o yoldaşa yeterince anlatma, açıklama gereğini pek duymuyor. Bildiğini ya da bilebileceğini varsayıyor. *Örgüt çalışmasında insanı teşvik eden en önemli unsur, çalışmasının getirdiği sonuçlar üzerine bilgi sahibi olmasıdır.* Bu bilgilenmeden illegalite koşullarında partinin durumunu, vb. hiç kastetmiyorum. Kendi yaptığı işin sonuçları. Bunun illegalitesi yok, kendisi yapıyor.

Genel olarak örgüt çalışmamızda çok eksik olan yönlerimizden biri budur. Çalışmaların sonucunun bilinmesinin ne denli önemli olduğunu kavramış yönetici yoldaşlar bile bu konuda yeterli enerji göstermemektedirler. Aynı örneği sürdürürsek, *en iyi yöneticimiz bile,* yoldaş potaya şutu attığında sayı yaptıysa, sayı yaptığını bağırıyor. Fakat yine de yoldaşın kendisi potanın nerede olduğunu tam olarak görmüyor. Yönetici yoldaşlarımızın *çoğunluğu* ise şöyle yapıyorlar: Birisi 10 tane şut attı ve potaya iki tanesi girdiyse", "iki tane girdi" de demiyor, "8 tane kaçırdın" diyorlar.

Neden böyle yapıyoruz? Genel olarak örgüt çalışmasını ve onun dinamiğini bilmemekten böyle yapıyoruz. Örgüt çalışmasının mantığı hakkında yeterince bilgi sahibi olmadığımız zaman *bilinç altında* bir çeşit savunma mekanizması işliyor.

Genel olarak tüm insanların düşüncesinde bir "normal dağılım eğrisi" vardır. Belirli sayıda herhangi birşey karşımıza geldiğinde (insanlar, otolar, ağaçlar, herşey olabilir) bunun bir kısmının orta olması gerektiğini düşünürüz. Örgüt içinde de öyle. İyi bir yönetici yanında çalışanların bir kısmına iyi, bir kısmına kötü, bir kısmına orta karar demek zorundadır gibi yanaşıyoruz. Sanki tüm yoldaşlar çok iyi çalışıyor dense tuhaf karşılanacakmış gibi geliyor.

Sonuç olarak, "normal dağılım eğrisi"nin örgüt içinde de ortaya çıkmasını elimizle teşvik ediyoruz. Bu şekilde bir çalışmada görevler içinden bir kısmı iyi yapılır, bir kısmı orta karar, bir kısmı yapılmaz. Bunda bizim bu şekilde bir görev dağıtımı yapmamızın etkisi yok mu?

Bir insanı böyle bir ilişkiye koyup sonra sonuçlarının çok başarılı olmadığına bakarak kötü komünist, ya da kötü işçi, kötü çalışan bir insan olarak değerlendirmek doğru değildir.

Her insan potansiyel olarak başarılı bir işçi, başarılı bir komünisttir. Genel olarak sınıflı toplumun ortamını partimizde elimizden geldiği kadar düzelttiğimiz bir çerçeveye ulaştıramazsak, doğal olarak bazı yetenekleri daha yüksek olanlar başarılı olacaktır. Ama, örgüt içinde yapabileceğimiz herşeyi yaparsak inanıyorum ki, bu söylediklerim kanıtlanır. Her insan potansiyel olarak başarılı bir işçi, başarılı bir komünisttir. Bazılarında bu daha gizlenmiş durumdadır, bazılarında açıktadır. Fakat görünüş bizi aldatmamalı, tüm yoldaşlarımızın eline başarılı olabilmelerinin araçlarını verebilmeliyiz. Bu yöneticiliğin bir borcudur. Her komünist bir yönetici olduğuna göre, sonuçta örgütün borcudur.

Buraya dek söylenenlerden çıkartılacağı gibi, yöneticinin elinde, kadro yaratmak için üç temel yol vardır: Birincisi, gerçekten üstün yetenekli insanları biraraya toplamak. Bu hiçbir zaman geniş ölçüde olanaklı değildir. Yaşamda böyle şey olmaz. Burada da normal dağılım eğrisi işler ve her örgütte çeşitli yetenek düzeylerinde normal insanlar biraraya gelir. Tümüyle üstün yetenekli insanlar bulamıyorsa, yönetici, ikinci yol olarak çevresindekileri sistemli, sıkı ve uzun dönemli bir eğitime sokar. Her insan potansiyel olarak şampiyon olma özelliğine sahip olduğu için, sistemli bir eğitimle yanındakileri başarılı bir insan haline getirir. Eğer bu ikisini de yapmak istemiyorsa, yönetici için son bir yol kalmıştır: Allaha dua etmek. Birisini bir göreve koyar ve sonra "inşaallah görevinde başarılı olur" diye dua eder.

Öyleyse yoldaşlar, bir kere daha altını çizerek söyleyeyim: Yukarıda ele aldığımız gibi hedef belirleme, *üretken davranış* için en temel araçtır. Mutlaka ana hedefler karşılıklı olarak tek bir kağıda yazılmalıdır. Tek bir kağıda yazılmalıdır ki, sık sık çabukça okunabilsin.

Sonuç olarak şöyle bir belgi getirebiliriz: "Dur ve hedeflerinle çalışmanı karşılaştır."

V.II. Övgü

Yukarıda, insanın başarılı ve verimli bir çalışma götürebilmesi için yaptığı çalışmanın sonuçları hakkında bilgilenmesinin canalıcı önem taşıdığına değinmiştik. Bu nokta, iyi bir yöneticinin ikinci olarak uygulaması gereken tutumun da nedeni olmaktadır.

Diyelim ki yönetici, yoldaşıyla birlikte görevin çerçevesini güzelce çizdi (görev tanımlama), görevin içine giren o günün en önemli hedeflerini belirledi (hedef belirleme) ve bunları bir kağıda yazarak bir kopyasını da yanındaki yoldaşına verdi. Göreve yeni başlayan insanın elindeki hedef belirleme kağıdına bakarak nasıl çalıştığını kendisinin değerlendirebilmesi kolay olmaz. Bu nedenle çalışmanın sonuçlarını bilebilme açısından özellikle ilk başlarda yöneticinin önemli katkısı olacaktır. Yönetici yoldaş görevi verirken en başta, görevinde başarılı ya da başarısız olduğu yanları hiç zaman geçirmeden en açık biçimde bu yoldaşa göstereceğini söylemelidir. Yönetici bunu söyleyerek ve söylediğini yaparak, ilk başlarda, yoldaşının çalışmanın sonuçları hakkında bilgi sahibi olması için kendisi özel bir görev yüklenmektedir.

Yöneticinin, görevli yoldaşın çalışmalarının sonuçlarını anında kendisine duyurabilmesi için iki yol izlemesi gerekir. (Bu söylediklerimizin illegalite koşullarında çeşitli güçlükler yaratacağı bellidir. Ancak burada en çok verim getirecek yollardan söz etmek doğru olur. Bu söylenenleri illegalite koşullarına uyarlamak görevli yoldaşların üstündedir.)

1. Görevli yoldaşın çalışmaları hakkında detaylı notlar (rapor) tutmasını ve bu notları yöneticiye belirli aralıklarla iletmesini istemek.

2. İşin başlarında görevli yoldaşın yakınlarında durmak ve dikkatle izlemek, gözünü üzerinde tutmak.

Görevli yoldaş işinde oturduğu zaman bu ikinci yola gerek kalmayacak, çalışmanın gelişimi hakkında yoldaşın vereceği raporlar sorunu çözebilecektir.

Neden yönetici böyle davranacak, o yoldaşı başlangıçta yakından izleyecektir? Sorsam hepinizin aklına çeşit çeşit nedenler gelecektir. Oysa iyi yönetici bu yolu yalnızca *tek bir amaçla* tutar. Görevli yoldaşını yanlış yaparken değil, asıl olarak, doğru, iyi, güzel bir davranış yaptığında yakalamak için uğraşır. Ve hatta, böyle yapacağını başından kendisine söylemekte zarar değil, yarar vardır: "Ben, şimdi, iyi bir davranışını yakalayabilmek için seni izliyorum."

Yakalayabilmek deyimini kullanıyorum, çünkü başlangıçta en güzel çalışabilmek kolay değildir. Bu nedenle başlangıçta hatta övmek için güzel şeyler yapmasını beklemek de doğru değildir. Önemli olan, işin o aşamasında, istenen tutuma en yakın ne ise onu övmektir.

Tüm örgütler dünyasında alışılmış bir davranış vardır. Yönetici her zaman yanında çalışanın yanlışını yakalamaya çalışır. Partimizde de bu tutumu tersine çevirmek gerekir. Komünist bir yönetici, mutlaka yanında çalışan yoldaşın doğrusunu yakalamaya çalışmalıdır.

İşte yoldaşlar, yönetici, yoldaşının doğru yaptığı, güzel yaptığı birşeyi gördüğü anda ne yapar? İkinci anahtarını eline alır ve yoldaşını över. *Övgü!*

Övgü nasıl yapılmalıdır? Genel olarak komünist çalışma içinde şöyle bir anlayış yerleşmiştir: Söyleyeceğin ne varsa organ toplantısında söylersin. İyi ya da kötü ne gördüysen bir yana not alırsın, organ toplantısına gelirsin ve orada söylersin. Bu tutum doğrudur, partinin temel çalışma yöntemidir. Ancak burada ilgilendiğimiz çerçeve içinde doğru olmayan bir tutumdur. Tam tersine yönetici, yoldaşının doğrusunu gördüğü *anda* zaman geçirmeden övmelidir. (Daha sonra, gerekli görürse organ toplantısına da konuyu getirebilir.) Ve de, neyi doğru yaptığını yoldaşa açıklıkla söylemelidir: "Şunu çok güzel yaptın, sen de mutlusun, ben de mutluyum, partimiz bundan yarar sağladı." Kısa, sade, fakat neyi doğru yaptığını, neden övüldüğünü söyleyerek.

Yönetici övgüde de, herşeyde olduğu gibi tutarlı olmalıdır. Örneğin o gün canı sıkkın, ya da işleri iyi gitmiyor bile olsa, eğer yoldaş iyi birşey yapmışsa, o yoldaş övülmelidir. İşlerin geneli iyi olmasa bile övgü kullanılmalıdır.

Dolayısıyla övgü nasıl yapılmalıdır konusunda dört noktaya dikkat edilmelidir:

1. Övgü toplantıları beklemeden, sıcağı sıcağına, kişi kişiye yapılmalıdır.
2. Neyin güzel yapıldığı iyice açıklanmalıdır.
3. Bu konuda tutarlı davranılmalıdır.
4. Övgü kısaca yapılmalıdır.

Böyle davranılırsa yeni görev alan yoldaş hangi noktaları iyi yaptığını, ya da nasıl davranırsa parti yönetimi tarafından iyi, doğru kabul edileceğini kesin olarak anlamış olur. Ve o tutum, sonrası için, o yoldaşın davranış kuralı olur, sürekli öyle davranır. Ötekisi, yani yanlışı düzeltme, olumsuzundan geliyor, yerine doğrusunu koymuyor. Bu ise insanın kendi pratiğinden doğru davranışı kuruyor.

Bir noktayı yinelemekte yarar var. Tüm görev süresi boyunca yönetici, görevli yoldaşın çevresinde dönüp, gözleyip övecek midir? Öyle birşey olmaz. Söylediğim özellikle görevin başlarında yapılması gerekendir. Başarılı çalışma, görevli yoldaş için standart durumuna gelmeye başladığında yönetici kendi işlerine ayrılacak, o yoldaşı çalışmasıyla başbaşa bırakacaktır. Bundan sonra, görevli yoldaş artık işinin girdisine çıktısına egemen olduğu için, başta hazırlanan hedef belirleme kağıdını zaman zaman çıkartıp, çalışmalarının neresinde övgüye hak kazandığını kendisini bulabilir, hatta kendi kendini kutlayabilir. Bu düzeyde artık yöneticiye gerek kalmaz.

Bu yöntem, başarılı çalışmayı yaygınlaştırmada çok etkin bir yöntemdir. Hele görev tanımlama, hedef belirleme güzel yapılırsa, kendisinden ne beklendiğini yoldaş açık seçik bilirse, ondan sonra da bu beklenenin bazılarını yaptığı anda takdir görürse, böyle bir davranış ilişkisi içinde ilerlerse, kısa zamanda herkes için iyi örgütçü, iyi yönetici olma şansı vardır.

Böyle bir övgü yöntemiyle çalışmak neden önemlidir?

İyi bir komünist örgütçü olmak isteyen herkes, en başta şu basit gerçeği hiç unutmamalıdır ki, insan koyun değildir. Hiçbir insan güdülmekten, manipüle edilmekten hoşlanmaz. Bu gerçeği tanımak ve buna saygı göstermek iyi örgütçülüğün başta gelen özelliklerinden biridir. İkincisi, tüm insanların kötü duygular duydukları şeylerden kaçma, iyi duygular edindikleri şeyleri ise yineleme eğiliminde olduklarını unutmamak gerekir. Bu nedenle yöneticilerin birlikte çalıştığı yoldaşlarında manipüle edildikleri yolunda doğabilecek izlenimleri, en başta ne beklediğini ve kendisinin nasıl davranacağını söyleyerek ve bunu tutarlılıkla izleyerek ortadan kaldırmak ve sonra iyi yaptıkları şeyleri överek çalışması gerekir.

Tüm örgütlerde olduğu gibi, bizde de yaygın davranış bu değildir. Yeni göreve gelen bir yoldaşı, genel olarak, önce çevredeki yoldaşlarla tanıştırırız. İşi hakkında genel bir konuşma yaparız ve sonra onu göreviyle başbaşa bırakır, ilk günden görevini iyi yapmasını bekleriz. Büyük olasılıkla yapmayınca da eleştiri gelir. O zaman "eleştiririz"!

Sonuç olarak, yerinde ve gecikmeden gelen övgü, örgüt insanının enerji kaynağıdır.

V.III. Eleştiri

Her örgütte yanlışlar karşısında eleştiri ve gerektiğinde cezalandırma, örgütsel amaçlara ulaşma, üyeler arasında uyumlu çalışmayı koruma açısından vazgeçilmez bir araç, her yerde ve her zaman uygulanan bir yöntemdir. Ancak, hele komünist partisinde eleştiri-özeleştiri örgütsel gelişmenin yaşamıdır. Eleştiri-özeleştiri mekanizmasını düzgün ve geniş işletmeyen bir komünist partisinin iç dinamiği giderek ölür ve gelişmesinin, önüne koyduğu hedefleri gerçekleştirmesinin yolları tıkanır. Bu nedenle Stalin, *"eleştiri-özeleştiri komünist partilerinin büyüme yasasıdır"* diyor.

Bugün burada söz konusu edeceğimiz eleştiri, partinin genel eleştiri-özeleştiri mekanizmasının tümü değil, onun bir parçası, bir yönüdür. Yönetici ile alt yönetici yoldaş arasında, ikili, yüzyüze geçen eleştiridir. Organlarda, organ eliyle yapılan eleştiri-özeleştiri partinin genel çalışmaları açısından son derece önemli, burada konuştuğumuz çerçeveden de önemli fakat burada ele almayacağımız bir işleyiştir.

Sözünü ettiğim yüzyüze eleştiriyi, olabildiğince, partide eskimiş, görevlerini her yönüyle öğrenmiş, deneyimli yoldaşlara yöneltmekte yarar vardır. Bu yoldaşlar parti çalışmasında iyice deneyim kazanmışlardır. Bunlarla, örneğin, yeni bir görev verirken bile biraraya gelip hedef belirlemesi yapmanın çok bir gereği olmaz. Çoğu zaman bu tür yoldaşlara görevi verip, hedeflerini kendilerinin belirleyip, ama yine bir kağıda yazarak kopyasını yöneticiye getirmesi istenebilir. Sık sık ortaya çıkan uygulamalarımız bu söylediklerimi kanıtlar. Bu çeşit yoldaşlarla, onları doğru ya da doğruya yakın şeyler yaparken yakalamak üzere zaman yitirmenin de bir gereği yoktur. Bunu verdikleri notlardan izlemek mümkündür ve sorunun acilliği ortadan kalkmıştır. Zaten bu yoldaşlar doğru yaptıkları durumları farkedip, kendilerini kutlayabilecek denli nesnel bir çalışma tarzı içindedirler. O zaman böyle yoldaşlarla asıl yapılması gereken, yanlış yaptıkları noktalarda eleştiri yöneltmektir. Bu tutum doğal olarak övgüyü tümüyle ortadan kaldırmaz. Burada göreceli ağırlıklar söz konusudur.

Bu söylediklerimi bir başka biçimde anlatmaya çalışırsam, yöneticinin en dış halkasından, kendine en yakın çalışan, günün çoğunluğunu birlikte geçiren yoldaşlara doğru bir çizgi çizersek, en dışarıya en fazla övgü, en yakına daha fazla eleştiri şeklinde ağırlıkların yer değiştirmesi söz konusudur. Tabii her düzeyde, her ikisi de birlikte olmak şartıyla.

Şimdi yüzyüze eleştirinin nasıl yapılması gerektiğine daha yakından bakalım:

Önce şunu belirleyelim: Bu çeşit eleştiri yukarıda söylediğim gibi, asıl olarak görevinde uzunca bir süredir çalışmakta olan, dolayısıyla bu görevin nasıl iyi yapılabileceğini öğrenmiş yoldaşlara yöneltilmelidir.

Böyle deneyimli ve görevinin içini dışını bilen yoldaşın yaptığı yanlışa karşı yönetici eleştiriyi derhal, anında yöneltmelidir. Bu düzeydeki eleştiri için de organ toplantılarını beklemek pek doğru değildir. Kişi kişiye, sıcağı sıcağına yanlışı eleştirmek gerekir.

Yöneticinin, önemlice bir yanlışı öğrendiği anda ilk yapması gereken şey, olguları doğrulamaktadır. Olguları, kendisine yansıyan bilgileri doğru olup olmadıklarını denetlemektir. Bu önemlidir, çünkü hepimiz biliyoruz ki örgüt yaşantısında zaman zaman pekçok abartma, pekçok yanlış bilgilendirme ortaya çıkabilir ve telefon oyunu gibi ondan ona büyüyerek ilerleyebilir. Önce bu tehlikeyi ortadan kaldırmak, işin doğrusunu bilip bilmediğini denetlemek için bir kez daha söz konusu yoldaştan olayla ilgili bilgileri dinlemek gerekir.

Herhangi bir yoldaş hakkında gelen eleştiri ya da şikayetin doğru olup olmadığını mutlaka denetlemek gerekir. Ancak gelen bilginin doğruluğu öğrenildikten sonra, yanlışı yapan yoldaşa en kısa, en özlü biçimde ama en kesin anlatımla yapılan yanlışın ne olduğu ve neden yanlış olduğu anlatılmalı, bundan bizim de kendisi kadar üzüntü duyduğumuz söylenmelidir.

Genel olarak tüm yönetici yoldaşlarda eleştiriye övgüden daha fazla yakınlık vardır. Eleştiri yaygın olarak yapılır. Eleştiri konusunda yapılmayan ise şudur: Yoldaşlar eleştirdikleri anda o noktada dururlar. Yapılan yanlışı anlatırlar, örgüt için neden zararlı olduğunu ve belki kendilerinin de buna üzüldüklerini anlatırlar ve orada dururlar. Oysa, eleştirinin çok önemli bir yönü bu noktada durmamaktır. Tam tersine, kısaca yanlışı gösterip, üzüldüğümüzü de anlattıktan sonra, yanlışı yapan yoldaşa onun böyle bir yanlış yapmaya layık olmadığını, çok daha iyisini yapmış ve yapabilecek bir insan olduğunu, partinin ve kendimizin yoldaşa kesin olarak güvendiğimizi anlatan yine kısa birkaç şey söylemek son derece önemlidir. Yalnız bunları anlatabilmek için gerçekten *hissedebilmek* gerekir, bu tiyatro oyunu değildir.

Böyle bir eleştiri işletmenin önemli yanlarının bir kez daha altını çizelim. Bir kez, önemlice bir yanlış ortaya çıkar çıkmaz eleştiri yapmanın önemi vardır, yanlışın ne olduğunu açıkça tanımlamanın önemi vardır. Bu ikisi birlikte yöneticinin örgütün çalışmalarına egemen olduğunu gösterir. Böyle bir eleştiri, örgütte yerleştirilmeye çalışılan normun dışında bir tutumun, hele deneyimli yoldaşlar için hiçbir zaman kabul edilmeyeceğini de gösterir. Sonra, eleştiriyi yapan yoldaş, yanlışı yapan yoldaşı hiçbir zaman kişisel açıdan eleştirmeyeceği, tam tersine yapılmış olan bir *davranışı* ve yalnızca o davranışı eleştireceği için, kişiliğe yönelmiş eleştiri havası ortaya çıkmayacaktır. Dolayısıyla eleştiriyi karşılayan yoldaşın kendini savunma gereksinimi o denli az olacaktır. Sonra yöneticisinin tutarlı ve adaletli olduğunu böyle deneyleriyle kavramış olan yoldaşın, eleştiri karşısında yapılan hatayı rasyonalize etme, ya da suçu başkalarına atma gibi yollara başvurma olasılığı da az olacaktır.

Yüzyüze eleştiride, son derece önemli bir nokta daha vardır. Eleştiri kişiliğe değil, davranışlara yönelik olarak kısaca yapıldıktan sonra *biter.* Eleştiri yapılır ve sorun orada kapanır. Ondan sonra aynı yönde yeni eleştiri hak edecek bir davranış olmadıkça, o eleştiri söz konusu edilmez, hatta organ toplantılarına bile getirilmez.

İyi bir örgütçü, yoldaşlarına karşı insan olarak candan, müşfik, koruyucu fakat çalışmalara, davranışlara, sonuçlara karşı katı olmalıdır. Demokratik ya da otoriter yönetim biçimlerinden almamız gereken bu yanlardır. Sonuçlar karşısında katı, yanlışları kabul etmeyen, düşük verime, başarısız çalışmaya karşı ödünsüz, fakat kişiler karşısında anlayışlı ve koruyucu.

Davranışları eleştiren, insanı kayıran bir yönetim biçimi. Bunun için *duymak* gerekir. İnsanı kayırabilmek için, o insanı içinde duyabilmek gerekir. Bir yönetici, hem partinin, hem tek tek yoldaşlarının iyiliğini gözetmeli ve bunu karşısındakine de anlatabilmelidir.

V.IV. Sonuç

Buraya dek söylediklerimizi özetlersek, iyi bir yöneticinin en başta yapması gereken, görev verdiği yoldaşın görevini tanımlamak, hedeflerini belirlemek, hangi açılardan hesap isteyeceğini göstermek, alınan görevlerin nasıl iyi yapılabileceğini anlatmaktır. Bundan sonra özellikle yeni görev almış yoldaşları doğru bir çalışma yaparken, iyi birşey yaparken yakalamaya çalışmak ve övmek ve son olarak da, özellikle görevin içini dışını öğrenmiş yoldaşları yanlış yaptıklarında eleştirmek.

Böyle bir çalışma, partide çeşitli alanlarda görev yapan yoldaşları sonuçlar hakkında bilgilendirme gibi, başarılı örgüt çalışmasının en önemli araçlarından birini en güzel şekilde yerine getirir. Sonuçlar hakkında bilgilenme (feedback) son derece hızlı gerçekleşir.

Her yoldaşa çalışmalarında bir ısınma süresi tanımak gerekir. Dolayısıyla örgüt yaşamında görevlerin sık sık değişmemesi daha doğrudur. Ancak büyüme çağındaki örgütlerde bunun tersi işleyişler her zaman olmak zorunda kalıyor. Bu nedenle "örgütün içinde yaşadığı koşullar"ı bilince çıkartmalıyız. Soyutlama düzeyinde bir sorun yok ama durumları yaşamın içinde anlamaya çalışmalıyız. Bir yoldaşa görev veriliyor, ama hemen ardından, "yoldaş kusura bakma, o işi değil, şu işi yapacaksın" demek durumunda kalınabiliyor. O zaman *hoşgörü* örgüt teorisinde önemli bir öge durumuna geliyor. Övgü gibi, eleştiri gibi, hoşgörü de önemli bir ögedir.

Soyut düşünce düzeyinde de hızlı görev değişiminin kapısı açıktır. Görevlerin hızlı değiştiği örgütlerde çoğu kez görev tanımlama yerine, hatta hatta görevini kendisi tanımlaması için yoldaşa yetki verme. Özellikle Türkiye örgütlerinde böyle çalışmak gerekir demiştik. Demek ki her durumda yapılması gerekenler konusunda ipuçları vardır. Fakat bunların hiçbirisi yöneticinin sorunlarını ortadan kaldırmıyor. Bunların hepsi genel yaklaşımlardır ve yine unutmayalım ki, örgütte sorunlara getirilecek her çözüm yeni sorunları yanında getirecektir. Her çözüm bir uzlaşmadır, her çözüm insandan değerlendirme ister. Değerlendirme varsa mutlaka yanlışlar da vardır. Önemli olan yanlışı büyütmeden geri almaktır. Hoşgörü gerçekten son derece önemlidir.

Bu çalışma biçimini uygulayan bir örgütçünün zamanı da bol olur, kağıtlar, dosyalar arasında kaybolmaz. Partinin, ya da hangi düzeyde yöneticilik yapıyorsa o alanın daha genel ve önemli sorunlarıyla ilgilenmek, onlar üzerinde düşünmek olanağını bulur. Kendisini böyle bir konumda tutmak isteyen yönetici, birlikte çalıştığı yoldaşların kendi sorunlarını asıl olarak kendilerinin çözmelerini ister. Onlarla herhangi bir konuyu tartışırken *davranışsal, ölçülebilir* bir çerçeve içinde konuşur, kendisine de öyle konuşulmasını ister. Birlikte çalıştığı yoldaşlara "sorununu benim zamanımı değil, kendi zamanını harcayarak çözmelisin ve çözebilirsin" uyarısında bulunur. Ancak, gerçekten onların çözemeyeceklerini düşündüğü sorunlara el atar.

Bu kitapta örgütsel davranışın son derece genel bir çerçevesini çizmeye çalıştık. "Tutumları eleştir, insanı destekle." Bunu pratikte uygulamak, yetişkinliğe, ustalığa, değerlendirmeye bağlıdır. Birisi, "insanı düşünüyorum, davranışı eleştiriyorum" der, sonra "vay, bunu nasıl yapar" diye gidip ötekinin kafasını kırabilir. Ölçüsünü her yönetici yaşamda, somutta kendisi bulacaktır.

Örgütsel davranışta reçete arayışına gidersek bu söylediklerim yararlı değil, zararlı bile olmaya başlar. Birincisi, burada örgütsel ilişkileri ele aldık. Örgütsel ilişkiler ise çok daha geniş bir bütünün parçasıdır. Dolayısıyla bu bütüne bağlı olarak ele almak gerekir.

İkincisi, bir de bu örgütsel işleyişlerle somut yaşam arasındaki ilişki vardır. Çeşitli somutlardan çıkan genel eğilimleri belirledik. Bu demek değil ki, yaşamda her zaman böyle davranacağız. Öyle durumlar olacak ki, yeni gelen bir yoldaşı eleştirmek zorunda da kalacağız. Komünist partisinde örgüt sorununu tartışanlar olarak şunu unutmamak gerekir: Marks "komünistler pratik materyalistlerdir" diyor. Eleştirinin dozunu nasıl tutmak, ne kadar eleştirmek gerekir? Buna yanıt, yapılan hatanın yansıra o denli çok şeye bağlı ki. Bu insan gelişiyor mu, geriliyor mu, bu koşullarda eleştirsem yararlı mı zararlı mı olur? Bin şeyin dikkate alınması gerekiyor. Bunlar nedir dediğimizde, diyalektiğin kategorilerini sıralayabiliriz. Herşeyi zaman ve mekan içinde ele almak. Genelle özel arasındaki ilişkiyi unutmamak. En azından reçete arayışı içine girmemek.

Sonuçta örgütsel sorunların çözümü yine sizlerin sırtınızdadır. Söylenen genel ilkeleri akılda tutan bir çalışma içinde sorunların çözümü daha kolaylaşacak, partimiz her açıdan kazançlı çıkacaktır.

Bu çalışma biçimi yalnızca partimizin yüksek verimle çalışması için değil, aynı zamanda yoldaşlarımızın hızla yetişmesi için de son derece yararlı bir çalışma biçimidir, en iyi örgütçüleri, liderleri yetiştiren bir okuldur.

Son olarak, burada ele aldığımız konuların önemli yanlarını belgileştirebiliriz:

1. Dur ve çalışmanla hedeflerini karşılaştır!
2. Çalışmayı başlatan hedefler, sürdüren ise sonuçlardır!
3. Sonuçları yoldaşınla paylaş!
4. Yoldaşını doğru yaptığıyla yakala!
5. Yanlış tutumu eleştir, insanı destekle!

8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nün 75. yılında katedilen yol

NEREEEDEN NEREYE

8 Mart Dünya Kadınlar Günü New York'lu işçi kadınların militan savaşımından doğdu. 1911'de Klara Zetkin'in önerisiyle Uluslararası Sosyalist Kongre 8 Mart'ı Dünya Kadınlar Günü olarak kabul etti. Şimdi ise dünyada da Türkiye'de de herkes tarafından kutlanır oldu. Nereden nereye.

Türkiye'de 8 Mart oldukça yaygın olarak kutlandı.

Çeşitli mesleklerden 2861 kadının imzaladığı bir dilekçe Meclis Başkanlığı'na iletildi. Dilekçe'de, Türkiye'nin de onaylayıp yasalaştırdığı Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi'nin benimsendiği söyleniyor ve şöyle deniyor:

" 'Türk kadınına en geniş yasal haklar verilmiştir ama kadın bu haklara yeterince sahip çıkmamıştır' düşüncesini kırma kararlılığında olan biz kadınlar, ... bizi kıran, rencide eden, fakat önlenmesi mümkün pekçok haksızlığa karşı sesimizi duyurmak ve aranacak çözümlere demokratik biçimde ortak olmak istiyoruz."

Gerçekten de, dilekçenin kendisi bile, "Türk kadınına en geniş yasal haklar verilmiştir" düşüncesini kırmaya önemli bir katkıda bulunuyor. Zira dilekçede öne sürülen bazı istemler, "Türk kadınına en geniş yasal haklar"ın verilmediğine canlı birer kanıt oluşturuyor. Medeni Kanun'un, Ceza Kanunu'nun ve Vergi Kanunu'nun ayrımcı maddeleri olduğu belirtiliyor ve bunların değişmesi isteniyor. Bu önemli kanunlarda ayrımcı maddeler varsa, "Türk kadınına en geniş yasal haklar" verilmemiş demektir!

Nazlı Ilıcak'ın da imzaladığı(?) dilekçede iş yaşamında eşitlik, ev kadınlarının işe kavuşturulması, kırsal kesimdeki kadınların çalışmalarının karşılığını alabilmeleri ve sosyal güvenlikten yararlanabilmeleri, kreş ve yuva ağı, eğitimde kadın erkek eşitliğinin uygulanması da öne sürülen istemler arasındadır.

8 Mart'ta ayrıca Kadın Haklarını Koruma Derneği Başkanı Perihan Balcı bir basın toplantısı düzenledi. Balcı, imzalanan sözleşmeyi hatırlatarak, buna rağmen Medeni Kanun'da kadın erkek ayrımcılığı yapıldığını söyledi.

Türk Kadınlar Birliği Başkanı'nın da bir basın toplantısı düzenlediği 8 Mart'ta *Tercüman*'dan gazeteciler Darülaceze'yi ziyaret ettiler. Balkan Türkleri Dayanışma ve Kültür Derneği üyesi bir gurup kadın ise Bulgaristan İstanbul Başkonsolosluğu önünde anti-komünist, şövenist bir gösteri yaptı. Öte yandan SHP İstanbul İl Örgütü Beyoğlu Reks Düğün Salonu'nda bir panel düzenledi. Panelde çeşitli SHP'liler, Işık Özgentürk, Şirin Tekeli, İlhan Selçuk ve Reha İsvan konuşmalar yaptılar. Toplantıya katılanlar, "sorun kadın hakları değil, insan haklarıdır" görüşünde anlaştılar.

Türk-İş'in İzmir'deki eğitim seminerine katılan kadın işçiler ise 8 Mart'ta kendileriyle konuşan gazetecilere kara tahta önünde hesaplar yapmışlar, yazmışlar 43.150 TL net maaşı tahtaya, düşmüşler bundan 30.000 TL kira, 4500 TL yol, 3000 TL elektrik ve 2000 TL su masrafını ve sormuşlar: "Hani mutfak parası, hani giyim, hani çocukların okul masrafları ve hani eğlencemiz, kültürümüz?"

Bizim onlara diyeceğimiz şudur: Sorduğunuz soruların yanıtları sizdedir. Siz işçi kadınların, tüm işçilerle birlikte yükselteceğiniz kavga, bu sorulara da en güzel yanıtları verecektir. Zaten 8 Mart sizin gibi işçi kadınların kavgasından kaynaklanmıştır.

8 Mart 1909'da Amerikalı terzi işçi kadınlar New York caddelerini doldurdular, kötü çalışma koşullarına ve kadınlara yapılan haksızlıklara militanca karşı çıktılar. Bu tarihsel günün anısına, değerli komünist kadın Klara Zetkin, 1911'de toplanan Uluslararası Sosyalist Kongre'ye 8 Mart'ın Dünya Kadınlar Günü olarak tanınmasını önerdi. Bundan tam 75 yıl önce, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü dünyaya böyle, komünistler eliyle geldi. Başka bir deyişle işçi kadınlar savaştı, dünya işçi sınıfı da onların bu önemli gününü, bir kavga sembolü olarak yerleştirdi.

Aradan geçen zaman içinde 8 Mart Birleşmiş Milletlerce de kabul edildi. Bundan sonra Türkiye'de yine kutlanmıyordu. Şimdi Türkiye'de de herkes kutluyor. 8 Mart işçi kadının savaşımından doğuyor, 8 Mart'ı dünya işçi sınıfı Kadınlar Günü olarak ilan ediyor ve kimi gerçekten, kimi hoş görünmek, içini boşaltmak vb. için, ama herkes kutluyor.

Bu hem dünyada, hem Türkiye'de kadınıyla erkeğiyle işçi sınıfının katettiği yolu, çağa vurduğu damgayı ne güzel gösteriyor. Aynı zamanda bu, kadının kurtuluşuyla emeğin kurtuluşu, kadının kavgasıyla işçi sınıfının kavgası arasındaki bağı da çok güzel vurguluyor.

Proleter istem — proleter yöntem

Türkiye'de küçük esnaf militan eylemlere, proleter yöntemlere yöneliyor, proletaryaya kayıyor. Proletarya da onlara kucak açıyor.

Epey bir süredir Türkiye'de göze çarpan bir olgu var: Pazarcı, seyyar satıcı, minibüscü gibi küçük esnafın kızgınlığını belediye, hükümet, güvenlik güçleri gibi yetkililere karşı militan eylemlerle, proleter yöntemlerle dile getirmesi.

Kır kesiminde de aynı kızgınlık var. Kırda Ziraat Odaları, çeşitli kooperatifler şimdilik eylemi önleyebiliyorlar. Ama bunun giderek zorlaştığı, hoşnutsuzluğa sözde "sözcülük" yapan kuruluşların giderek seslerini "yükseltmelerinden" anlaşılıyor.

Kentlerde kızgınlığın eyleme dönüşme eğilimi 1985 sonunda belirginleşmişti. Bunun üzerine Türkiye Esnaf ve Zanaatkarlar Konfederasyonu Genel Başkanı Hüsamettin Tiyenşan, bir yandan hükümete zirve vb. gibi yatıştırıcı birşeyler yapma mesajını iletirken, öte yandan şöyle diyordu:

"Biz genelde eylem stratejisi uygulayan bir kuruluş değiliz. Bizi buraya taban getirdi. 3 milyon kişi istediği takdirde gerekirse eyleme geçeriz. Ancak bunun sınırı bıçağın kemiğe dayanması deyimi ile anlamını bulur." (*Cumhuriyet*, 8 Ocak 1986)

Tiyenşan böyle konuşadursun, ocak ayından beri birçok esnaf zanaatkar kesimi çeşitli militan eylemler koymaya başladı. Tabanda bıçak kemiğe dayanıyordu ve Konfederasyon yönetimi tabanın gerisinde kalıyordu. Bunun nedeni, tabanın istediği ve koyduğu eylemlerle, Tiyenşan'ın "gerekirse eyleme geçeriz" derken kastettiği "eylem" arasındaki farktı. Tiyenşan'ın uslu "eylem" anlayışı, tabanda gözlenen militan eylem eğilimini karşılayamazdı.

Nitekim, şubat ayında Fatih ve çevresindeki pazarcılar, ev kadınlarıyla birlikte bir dizi militan ve anlamlı eylem yaptılar. Belediye'ye izinsiz yürüyüşler, zabıtalarla çatışmalar... Özal ve Dalan araya girdiler, seyyar pazarları kaldırmamaya söz verdiler. Ama sözlerini tutmadılar. Konunun Fatih Belediye Meclisi toplantısında yeniden ele alınacağını, pazarların Çukurbostan'a taşınacağını öğrenen pazarcılar meclis toplantısına gittiler. Olayı Pazarcılar Derneği Başkanı Ceyhun Akkuş şöyle anlatıyor:

"Biz burada ekmek mücadelesi yapıyoruz. Mecliste bizimle ilgili karar alınırken dinlemek istedik. Ancak Fatih Belediye Başkanı yasadışı hareket ederek polis kuvvetiyle bizi dışarıya çıkarttı. (*Cumhuriyet*, 16 Şubat 1986)

Pazarcıların kendileriyle ilgili karar alınırken mecliste bulunmak istemeleri, yönetime aktif katılma özleminin, demokrasi savaşımının somut bir göstergesidir. Bunun ekmek kavgasıyla bağını da yine pazarcılar çok açık dile getirmişler.

Daha İstanbul'da pazarcıların kavgası yatışmadan, geçtiğimiz günlerde Kumkapı'daki seyyar satıcıların eylemi patlak verdi. Belediye sağlıksız yiyecek sattıkları gerekçesiyle Kumkapı'daki bütün seyyar satıcıların arabalarına el koydu, kamyona doldurup Kumkapı Zabıta Merkezi'ne götürdü. Seyyar satıcılar direndiler ama toplamaya engel olamadılar. Bunun üzerine evlerine gittiler, çoluk çocuk ailelerini de alıp Kumkapı Zabıta Merkezi'nin bahçesine geldiler. Zorla bahçeye daldılar, "ekmek istiyoruz" diye slogan bağırdılar.

Bahçede seyyar satıcılarla zabıta arasında çatışma çıktı. Eminönü Emniyet Amirliği ve Alemdağ Karakolu'ndan polis çağrıldı. Polisle de çatışma oldu. Polis kalabalığı bahçe dışına çıkardı ama, ilginçtir, kimseyi gözaltına almadı, alamadı.

Çatışmalarda Fatma Çakır adlı bir kadın hastanelik oldu. Fatma Çakır'ın eşi Zübeyir Çakır, "neden bile söylemeden, arabaları zorla topladılar" diye şikayet ederken, bir başka seyyar satıcı şöyle diyor: "Sahip olduğumuz bir tek mal bu. Bununla 5 çocuğa bakıyordum. Arabayı aldılar, çocuklarıma da bakacaklar mı?" Yani adamın derdi mal değil, çocuklarının karnını doyurmak!

Bu eylemde de yapılan işlerin nedenini bilme, yönetime aktif katılma istemi, demokrasi savaşımı somut yansıyor. Ayrıca bunun ekmek kavgasıyla bağı yine ortaya çıkıyor.

Manifesto'da Marks ve Engels, esnaf, köylü vb. küçük burjuvaların devrimci değil tutucu, hatta tarihin tekerleğini geri çevirmek istedikleri için gerici olduklarını söylerler ama şöyle eklerler:

"Eğer şans eseri devrimciyseler, proletaryanın arasına transferlerinin yaklaşmakta olduğunu gördükleri için öyledirler. Böylece bugünkü değil, gelecekteki çıkarlarını savunurlar, hatta kendi konumlarını terk edip, kendilerini proletaryanın konumuna koyarlar."

İşte bugün Türkiye'de burada söylenene benzer bir olgu yaşıyoruz. Finans kapitalin yaprak dökümü siyaseti geniş küçük burjuva yığınları hızla proleterleştiriyor. Bu yığınlarda her açıdan proleterleşme gözleniyor.

Sözü geçen eylemlerden de anlaşıldığı gibi, bu emekçiler gerici bir özlem olan küçük mülkiyeti savunmuyorlar, ekmek istiyorlar. İş olsa, ekmek olsa, çocuklarının karnı doysa, onların ille de pazar yerleri ya da el arabaları diye bir kaygıları yok. Onlar ekmekle birlikte aktif yığın demokrasisi istiyorlar, kararlara biz de katılacağız diyorlar. Öte yandan isteklerini, "gerekirse eyleme çıkarız" diyen Tiyenşan'ın, göstermelik olarak bile ayak uyduramayacağı proleter yöntemlerle dile getiriyorlar.

Böyle koca bir emekçi yığını proletaryaya doğru kayıyor, proletarya sesini yükselttikçe, sesini ona katmaya hazırlanıyor. DYP, SHP gibi partilerin başta gelen çabalarından biri bu yığının proletaryaya akan yatağına baraj olmaktır. Öte yandan geniş bir kesim ileri işçi bu durumun farkındadır. Türk-İş'in İzmir Mitingi öncesinde Üçüncü Bölge Temsilcisi bir sendikacının şu sözleri bunu çok güzel kanıtlıyor:

"Mitingimizde ... emeklilerin, işçilerin, hatta köylü ve esnafın sorununu da dile getireceğiz. Çünkü esnaf ... artık işçi oluyor. Köylü de ... sonuçta ... işçi olup çıkıyor." (*Milliyet*, 12 Ocak 1986)

Geniş emekçi yığınlar proleterleşiyor, proletaryaya kayıyor. Proletarya onlara kucak açıyor. Biz komünistler ve devrimciler olarak büyük yanlışlar yapmazsak, Türkiye devrime gidiyor.

Apaydın'ı da öldürdüler

Her açıdan büyük bir haksızlık örneği olan Barış Derneği davasının "sanık"larından Orhan Apaydın, 1 Mart'ta, sabaha karşı yaşama gözlerini yumdu. Barış Derneği'nin son duruşmasında adı okunduğunda o artık yaşamıyordu.

Orhan Apaydın, yaşamı boyunca kendi inançlarını ikircimsiz savunmuş, kendi inançları doğrultusunda davranmış, bu nedenle saygı toplamış bir kişiydi. İnançları Batı tipi bir burjuva hukuk sisteminin Türkiye'de de uygulanmasından öte değildi. Buna rağmen, Apaydın'a özellikle son yıllarda akıl almaz çileler çektirildi. Gerçekte o, göz göre göre erken ölüme itildi.

Kendisi uzun süredir hastaydı. Ayrıca neredeyse 60 yaşındaydı. 26 Şubat 1982'de Barış Derneği yönetim kurulu üyesi olmak "suçuyla"(!) tutuklandı. 23 Aralık 1982'ye kadar 10 ay hapiste, kötü koşullarda kaldı. Sağlık durumunun bozukluğu raporlarla kanıtlandığı halde, hapisten çıkarılması yönünde 10 ay boyunca hiçbir sonuç alınamadı.

Üstelik Apaydın, 14 Kasım 1983'te yeniden tutuklandı. Bu arada sağlık durumu iyice bozulmuştu. 18 Kasım 1984'te tahliye edilene kadar, tam bir yıl daha hapiste tutuldu. Hapisliği Sağmalcılar cezaevinin hapishanesinde geçti. Geçti ama zaten kötü olan sağlığını deldi de geçti.

Utanmazlık burada da bitmiyor. Bunlara ek olarak, Orhan Apaydın'a yurt dışına gitmesi için pasaport verilmedi. 60'ına merdiven dayamış ve hasta olan bu kişi, hapislikle ölüme mahkum edildi, pasaportsuz bırakılarak tedaviden mahrum edildi. Ve üstelik "suçu" neydi? Batı tipi bir burjuva hukuk sistemini savunmak, Barış Derneği gibi bir derneğin yönetiminde bulunmak!

Açıktır ki Orhan Apaydın sırtından vuruldu, yalnızca haksızlığın değil, aynı zamanda kalleşliğin kurbanı oldu.

Orhan Apaydın'ın cenazesi, doğumgünü olan 1 Mart'ta kaldırıldı. Cenazeye büyük bir kalabalık katıldı. Kalabalıkla polis arasında küçük çatışmalar oldu. Bu arada, bir ana polislere "oğlumu öldürdünüz" diye bağırdı. Yaşlı kadın gözaltına alındı. Böylece, artık bir haksızlık, cinayet, işkence sembolü olarak halkın karşısında duran devlete biraz daha nefret topladı.

Cenazenin en ilginç yönlerinden bir de çelenklerdi. Turgut Özal da çelenk gönderdi! Yüzsüzlüğün bu kadarı, hem öldürmek, hem cenazesine çelenk göndermek, doğrusu az bulunur!

Türkiye'de burjuva devleti çürümüş, iflas etmiştir. Gerçek demokrasi kavgası, devleti yıkıp parçalamakla, yaşamda, somut olarak içiçe geçmiştir. Orhan Apaydın, böyle bir görüş savunmuyordu ama, savunduğu görüşler uğruna çektiği çileler, karşılaştığı kalleşlik, hatta cenazesine çelenk gönderenlerin yüzsüzlüğü, onun adını devrimci gerçeklerle yanyana getirmiştir. Onu saygıyla anacağız, kavgada onun da hesabını soracağız.

S. Günbudak

Barış Derneği davası en güdük burjuva hukuk anlayışı açısından bile sefil bir "dava" olmuştur. Mahkeme başkanının açıkladığı tahliye gerekçesi de bunu resmen belgeliyor.

Bunun da hesabı sorulacaktır

Artık yığınsal eylemlere yansıyan öfkeyi yumuşatabilmek için alınan tahliye kararları da, alınabilecek beraat kararları da suçu örtmeye değil açıkça gözler önüne sermeye yarıyor.

Güzide Akalan

10 Mart günü yapılan duruşmada, Barış Derneği davasının tutuklu olarak yargılanan son altı sanığı da serbest bırakıldı. Böylece davanın tutuklu sanığı kalmadı. Duruşmada ayrıca, haklarında gıyabi tutuklama kararı bulunan beş sanık için de tutuklama kararının kaldırılmasına karar verildi.

Mahkeme başkanı kararın gerekçesini şöyle açıkladı:

"İsnat olunan suçun *vasıf* ve *mahiyetine*, tutuklu kaldıkları *sürelere* ve infaz yasaları nazara alınarak *ileride maduriyetlerine* mahal vermemek üzere..." (*Cumhuriyet*, 11 Mart 1986) (abç)

Barış Derneği davası, baştan sona, en güdük burjuva hukuk anlayışı açısından bile sefil bir "dava" olmuştur. Mahkeme başkanının açıkladığı gerekçe de bunun resmen belgelenmesinden başka birşey değildir.

Asıl dikkate alınan nedir

Neden tahliye kararına vardıklarının *birinci* gerekçesi olarak "isnat olunan suçun vasıf ve mahiyeti"ni dikkate aldıklarını belirtiyorlar. Bu büyük bir yalandır. "İsnat olunan suçun vasıf ve mahiyeti" gerçekten dikkate alınmış olsaydı, Barış Derneği davası açılamazdı. Haydi bir "kaza eseri" açıldı diyelim, en kısa sürede sonuçlanırdı.

Bu dava, pekçok başka dava gibi, varolan hukuka karşı işlenmiş bir "suç isnadı" nedeniyle açılmamıştır. Tam tersine, bu dava, faşizm yıllarında Türkiye kapitalizminin halkın savaşımını bastırabilmek, baskı altında tutabilmek için her türlü hukuku, kendi güdük, dar burjuva hukukunu bile reddetmek zorunluluğundan doğmuştur.

Biz, Barış Derneği'ni, barış savaşımını devrim savaşımından kopardığı, böylece etkin bir barış savaşımı da vermemiş olduğu için her zaman eleştirmişizdir. Ama Türkiye burjuvazisi öyle ateşli bir sınıf savaşımıyla başetmeye çalışıyordu ki, bu tür bir barış savaşımını bile varlığı açısından tehlikeli gördü. Bu nedenle her türlü hukuku, en basit insan haklarını bile çiğnemekten çekinmedi.

Bugün Barış Derneği davası sanıklarını "isnat olunan suçun vasıf ve mahiyetini" dikkate alarak tahliye ettiklerini söylüyorlar. Şimdi mi akıllarına geldi? Böyle birşeyi "dikkate" almadıkları açıktır ama "dikkate aldıklarını" iddia etmeleri bile anlamlıdır. Diyebiliriz ki Barış Derneği'nin yargılanmasına yol açan temel neden neyse, tahliye kararı verilmesine yol açan temel neden de odur: İşçi sınıfının, halkın savaşımıdır. Dikkate alınan asıl budur.

18 Şubat 1986 günü yapılan ve gene 6 sanığın tahliyesiyle sonuçlanmış olan bir önceki duruşmada, mahkeme kurulu üyelerinden biri tahliye kararına katılmamış, tüm sanıkların beraatini istemişti. Bu da ilginç bir gelişmedir. Dava beraatle sonuçlanırsa, bunun hikmeti de "sıkıyönetim askeri mahkemelerinin" adaleti(!) olmayacaktır. Ne demişler, yapana değil yaptırana bak!

Bu ne duyarlılık!

Gerekçede, "infaz yasaları"nı ve "sanıkların tutuklu kaldıkları süreleri" dikkate alarak, "ileride maduriyetlerine mahal vermemek" için sanıkların serbest bırakıldığı belirtiliyor. Bu ne duyarlılık!

Bilindiği gibi Barış Derneği'yle ilgili tutuklamalar 26 Şubat 1982 günü başlamıştır. 91 sayfalık iddianamenin hazırlanması(!) ve davanın başlayabilmesi için 3 ay geçmesi "gerekmiştir"! 30 sanık hakkında 20 yıla varan mahkumiyetler istenen davada, karar için 1,5 yıl beklemek "gerekmiştir"! Sıkıyönetim 2 Numaralı Askeri Mahkemesi, 24 Kasım 1983 tarihinde 5 sanığın beraatine, 23 sanığın 8, 5 sanığın da 5 yıl hapse mahkum edilmesine karar vermiştir.

Dava bu karardan sonra Yargıtay'a gönderilmiştir ve Yargıtay 3. Dairesi'nin kararı "eksik soruşturma" nedeniyle bozması için 29 Ağustos 1984'e kadar tam 9 ay beklemek "gerekmiştir"!

Bu karardan 2,5 ay kadar sonra dava sıkıyönetim 2 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde yeniden ele alındığında, mahkeme kurulu Yargıtay kararına karşı çıkmış ve kendi kararında ısrar etmiştir. Ancak, "haklarını" yememek lazım! 8 Kasım 1984 tarihinde yapılan bu duruşmada, önceden 5 yıl hapse çarptırılmış 5 sanıkla, 8 yıla hükümlü dernek başkanı Mahmut Dikerdem tahliye edilmiştir. Herhalde "ileride maduriyetlerine mahal vermemek" gerekçesiyle!

Bu karardan sonra dava yeniden Yargıtay'a gönderilmiş ve Askeri Yargıtay Daireler Kurulu kararı gene "eksik soruşturma" nedeniyle bozmuştur.

Bu arada İstanbul'da sıkıyönetim kaldırılmış, Sıkıyönetim 2 Numaralı Askeri Mahkemesi'nin hiçbir hukuki dayanağı kalmamıştır. Buna rağmen, büyük bir pişkinlikle, davaya 18 Şubat 1986 tarihinde aynı mahkemede yeniden başlanmıştır. Ve 18 Şubat ile 10 Mart tarihlerinde yapılan duruşmalarla Barış Derneği davası sanıklarının tümü "ileride maduriyetlerine mahal vermemek" üzere serbest bırakılmışlardır!

Çok açık olan birşey, mahkemenin, "ileride maduriyetlerine mahal vermemek" diye diye sanıkları "fena" halde madur ettiğidir. Bunu, 3 yıl 2 ay tutuklu kaldıktan sonra son duruşmada tahliye edilen Dr. Erdal Atabek, ince bir kara mizah örneği olan şu sözleriyle çok güzel belirtmiştir:

"38 aydır tutuklu bulunduğum süre içinde karar iki defa bozuldu. Dosya iki kez İstanbul-Ankara, Ankara-İstanbul arasında gidip geldi. Benim durumum değişmedi. Dosyanın kavuştuğu özgürlüğe ben kavuşamadım. Tutukluluk tedbirden çıkıp *cezaya* dönüştü."

Gerçekten yapılan, sanıkların baştan suçlu kabul edilip, infaz yasaları vb. de hesap edilerek çoktan *cezalandırılmış* olmalarıdır.

Yarın dava beraatle sonuçlanırsa, sanıkların çoğu için 3'er yılı aşmış bulunan tutukluluk süreleri, hem de nasıl insanlık dışı koşullarda geçtiği bilinen tutukluluk süreleri hangi hukukla açıklanacaktır?

Hesabı sorulacak bir insanlık suçu

Barış Derneği davası Türkiye burjuvazisinin işlediği insanlık suçlarına çok açık bir örnektir. Ve işçi sınıfının, halkın artık yığınsal eylemlere yansıyan öfkesini yumuşatabilmek amacıyla alınan tahliye kararları da, alınabilecek beraat kararları da bu suçu örtmeye değil açıkça gözler önüne sermeye yaramaktadır, yarayacaktır. İşlenen bu insanlık suçlarının hesabını işçi sınıfımızın soracağı günler uzak değildir.

Bir suçlu varsa o da devlettir

Barış Derneği'nin, yıllardır sanık sandalyesine oturtulan, haksız yere hapislerde tutulan yöneticileri gerçekte hiçbir suç işlememişlerdir.

Suçu iki açıdan ele alabiliriz. Biri, doğru, haklı açısından. İkincisi yürürlükte olan yasalar açısından. Birinciye göre, Barış Derneği yöneticileri, iddianamede söylenenleri yapmış bile olsalar suçlu sayılmazlar. Asıl suçlu onları suçlayanlardır. İkinciye gelince, işin garibi, Barış Derneği yöneticileri bu açıdan da pek bir "suç" işlememişlerdir. O gün yürürlükte olan yasaları çiğnememişlerdir. Buna rağmen yıllarca çile çekmişlerdir. Barış Derneği davası iki açıdan da büyük bir haksızlık örneğidir.

Barış Derneği davasında bir suçlu varsa o da Türkiye devletidir. Bırakalım doğruyu, haklıyı bir yana, devlet kendi koyduğu yasaları kendisi çiğnemiş, hiçe saymıştır. Yasaları beğenmemiş, yerine yenilerini koymuş, ama, yenilerini de ayaklar altına almaya devam etmiştir. Hâlâ da ediyor.

Londra Büyükelçisi Rahmi Gümrükçüoğlu, Barış Derneği davasına ilişkin olarak bir İngiliz parlamentere mektup yazdı. Bu mektupla süren bir dava hakkında, davanın gidişatını etkileyici ve gerçek dışı beyanlarda bulundu, yani TC yasalarına göre suç işledi. Bu durum basında açığa çıkınca, Dışişleri Bakanlığı adamının kayırmak için bir açıklama yaptı ve "Gümrükçüoğlu mektubu talimatla yazdı" (*Cumhuriyet*, 28 Şubat 1986) dedi.

Dışişleri Bakanlığı bu açıklamayı yapmasaydı da, bir büyükelçinin, resmi bir yazışmada işlediği suç devleti yine bağlardı. Ama ne hoştur ki, devlet bu dolaylı bağla yetinmeyip, suçu resmen, doğrudan ve büyük bir hevesle üstlendi!

Mektupta, Barış Derneği davası sanıklarının fikir suçundan değil, yasadışı faaliyetlerden yargılandıkları ileri sürülüyordu. Oysa bilindiği gibi Barış Derneği yöneticileri, fikir suçlarını kapsayan 141. maddeden yargılanıyorlar. Bunun tersini söylemek, davadaki suçlamaların eylem suçlarını da kapsar bir biçimde genişletilmesini istemektir. Davayı bu yönde etkilemektir.

Yine aynı mektupta, "bu kişilerin... Türk Barış Derneği'nin kendi yasadışı faaliyetlerine paravan olarak kullanılmasından dolayı yargı önünde" oldukları söyleniyor. (*Cumhuriyet*, 24 Şubat 1986)

Yani Gümrükçüoğlu'na göre, "bu kişiler", Barış Derneği'ni "kendi yasadışı faaliyetlerine paravan olarak" kullanmışlardır. Bu kesindir. Gümrükçüoğlu, dava sonuçlanmadığı halde, suçun işlendiğinden emindir. Dava sonuçlanıp, suçun işlendiği kanıtlanana dek kişinin suçsuz sayılacağı gibi basit bir düşünce bu "koca" büyükelçinin kafasında bile yoktur. Yalnızca onun değil, onun suçunu resmen üstlenen devletin kafasında da yoktur. Ama devletin yasasında vardır ve devlet kendi yasalarına göre suçludur!

Kendi koyduğu halk düşmanı yasalara kendisi ayak uydurmaktan aciz bu devletin kendisi günün birinde suçlu sandalyesine oturacaktır. Suçludan Barış Derneği davasının da hesabı sorulacaktır. Ve karar tahliye ya da beraat değil, onu yıkmak, yığınların aktif katılımına dayanan yepyeni bir devlet kurmak olacaktır!

S. Günbudak

Türkiye burjuvazisi, modern ordusunu kursa da, sınıf savaşının önüne geçemeyecektir

Profesyonel orduya geçişten de para kazanıyorlar

Zehra Karlıova

İşçinin Sesi'nde iki yıl önce Cemile Çakmak ve Selim Güçlü yoldaşlar bedelli askerlikle ilgili olarak yazdıkları bir yazıda şöyle diyorlardı:

"Biz istiyoruz ki, ... işçiler, emekçiler silah kullanmayı öğrensinler! Öğrensinler ve silahlarını burjuvaziye çevirsinler.

"Burjuvazi de bu tehlikeyi görüyor. Bununla bağlı olarak kapitalist ülkelerin tarihsel eğilimi giderek profesyonel orduya doğrudur. Militarizm zayıflamıyor, güçleniyor ama artık burjuvazi bunu halka hiç bulaştırmadan, onun hepten tepesinde yapmaya çalışıyor.

"Benzeri bir eğilim artık Türkiye'de de uç vermeye başladı. Burjuvazi askerlik kurumunu bu işleyişiyle tehlikeli buluyor. Askerlik süresini adım adım kısaltıyor, profesyonel orduya yöneliyor. ... gidiş bu yönedir ve bedelli askerlik de bunun bir göstergesidir." (*İşçinin Sesi*, sayı: 258)

Gerçekten de bugün görüyoruz ki Avrupa'daki Türkiyelilerle başlayan bedelli askerlik uygulaması, askerlik süresinin kısaltılmasının, profesyonel orduya geçişin ilk adımlarıymış. Bugün, askerlik yasasında yapılan değişikliklerle profesyonel ordu yaratmada adımlar atılmıştır.

Neden profesyonel ordu

Milli Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk aralık ayında bütçe görüşmeleri sırasında yaptığı açıklamada Türk Silahlı Kuvvetleri'nin güçlendirilmesi ve modernizasyonu için gerekli uygulamaların acilliğine değinmişti. Bu gerekliliğe neden olarak da Türkiye'nin çevresindeki gelişmeleri ve Yunanistan'ın tutumunu örnek göstermişti. Oysa bu, profesyonel ordu yaratmanın yalnızca bir nedenidir.

Profesyonel ordu yaratmanın iki önemli nedeni vardır. Birincisi dışa karşı güçlü ordu yaratmada teknolojik gelişmenin dayattığı uzmanlaşma, ikincisi, hele ki Türkiye gibi zayıf halka bir ülkede sınıf savaşlarının keskinliği nedeniyle orduyu halka bulaştırmama "gerekliliği"dir.

Eskiden Türkiye'de askerlik, davul zurnayla gidilen, haylaz gençleri hizaya sokan, övünç kaynağı olan bir "vatani görev" olarak görülürdü. Ordu halk arasında sevimsizleştikçe, ordunun gerçek varoluş nedeni halk tarafından kavrandıkça orduya karşı tepki de artmaya başladı. Bu nedenle burjuvazi açısından elit bir ordu yaratma, orduyu halk çocuklarından "kurtarma" gerekliliği doğdu. Hem ordudaki subayların sosyal kökeni, hem de ideolojik eğitimin vurgu yönleri değişti. Bugün her zamanki milliyetçiliğin yanı sıra sınıfsal ideolojik eğitime özel ağırlık verilmektedir.

Türk Silahlı Kuvvetleri'ne asker alınmasında yapılan değişiklikleri şöyle sıralayabiliriz:

1. Kasım 1984'te çıkarılan 3081 sayılı kanuna göre, ihtiyaç fazlası erler temel eğitimden sonra, öncelikle kamu kurum ve kuruluşlarında ve "yurt savunması" için uygun görülen iç güvenlik, yol bakımı, inşaat, maden , orman ve sağlık hizmetlerinde çalıştırılacaklar.

2. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı kadrolarında çalışan öğretmenler ya da mesleği öğretmenlik olanlar temel askerlik eğitiminden sonra Milli Eğitim Bakanlığı'nda çalışacaklar, öncelikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da görev yapacaklar.

3. Askerliklerini er olarak yapacaklardan ihtiyaç fazlası olanlar Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Erzurum, Kayseri gibi illerde açılacak Sivil Savunma Eğitim Merkezleri'nde eğitilecekler. Buraya seçilecek erleri Genel Kurmay Başkanlığı ve Milli Savunma Bakanlığı belirleyecek. Sivil savunma birlikleri sel, deprem, yangın gibi doğal afetlerle "sivil savunma"da(?) kullanılacaklar.

4. Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesindeki 23 yatılı ilk öğretim bölge okulu müdürlüğüne binbaşı ve yarbaylar atanacak. Kötü durumdaki okulların tamiri silahlı kuvvetler tarafından yapılacak.

5. İhtiyaç fazlası yükümlüler, çalıştırılabilecek yükümlülerden fazla olursa, bedel ödeyerek askerlik yapmayacaklar, kura ile ayrılacaklar. Bunlar bedeli peşin ya da 4 taksitte ödeyecekler.

Bir taşla kaç kuş

Görüldüğü gibi burjuvazi orduyu halka bulaştırmama yolunda adımlar atarken bir taşla birkaç kuş vurmayı amaçlıyor.

Bir kere burjuvazi askerlik hizmetini para karşılığı satarak bu işten ek gelir sağlıyor. Aynı zamanda bedelli askerlere temel askerlik eğitimi süresince askerlik eğitimi değil, anti-komünizm, şövenizm ve beyin yıkama eğitimi veriyor.

İkincisi, 30 Ocak 1985 tarihinde *Resmi Gazete*'de yayınlanarak yürürlüğe giren bakanlar kurulu kararına göre, kamu kurum ve kuruluşlarına askerlik yapacak olan er işçiler greve gidemeyecek, birlikte çalıştıkları işçi ve memurların toplu halde işi bırakma, yavaşlatma ya da grev eylemlerine katılamayacak, bu eylemi teşvik edemeyecekler. Sendika ve derneklere üye olamayacaklar. Böylece grevsiz, sendikasız bir işçi kesimi daha yaratılmak isteniyor.

Üçüncüsü, yine aynı bakanlar kurulu kararına göre, kamu kurum ve kuruluşlarında çalışacak olanlar, er ve erbaşlık harçlığı dışında hiçbir ücret alamayacak, ısıtma, aydınlatma vb. nedenlerle fazla ücret talep edemeyecekler. (*Milliyet*, 1 Şubat 1986) Yani asker işçiler üretim yapacaklar fakat boğaz tokluğuna bile yetmeyecek bir para alacaklar. Gerisi orduyu güçlendirme, modernleştirme adı altında burjuvaziye akacak!

Dördüncüsü, ordunun modernizasyonu adı altında yapılan değişikliklerden bazıları bir yanıyla, ordunun halk içinde iyice düşen itibarını yeniden kazanmaya yönelik değişikliklerdir. Örneğin yedeksubay öğretmenlik, yatılı bölge okullarında binbaşı ve yarbayları müdürlüğe getirme gibi kararlar bu amaca yöneliktir.

Beşincisi, aynı değişiklikler, öteki yanıyla da, başka kılıflar altında ordunun baskısını sürdürmeye yöneliktir. Bildiğimiz gibi, bugünkü sivil savunma birlikleri bile, doğal afetlerde yardımcı olmak yerine öğrenci izlemek, apartman gözetlemek gibi polisiye işlerle uğraşıyorlar. Yedeksubaylık ve binbaşı ve yarbaylara bölge okullarında müdürlük görevi verilmesinin bir amacı ise özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Kürt halkına baskıyı arttırmak, okul eğitimini askeri disiplin altına almak ve daha küçük yaşlardan itibaren çocukların beyinlerini yıkamaktır.

Sonuç

Ordu böylece bir yandan halkın üstünde, ona bulaşmadan örgütlenirken öte yandan halkın içine kollarını uzatma, yükselecek bir devrimci durumda nabzı elinden kaçırmamanın yolunu da yapıyor.

Türkiye burjuvazisi emperyalistleşme sancılarını çekiyor. Ordunun modernizasyonu için atılan adımlar, dışta yayılmayı gerçekleştirmek, içte ise orduyu, yüksek sınıf savaşımının etkilerinden olabildiğince uzak tutmak içindir. Ancak Türkiye burjuvazisi, modern ordusunu kursa da, emperyalistleşip süper kârdan kırıntı dağıtamayacağı için, sorunlarını çözemeyecek, halkın silahları kendisine çevirmesinin, sınıf savaşının orduyu parça parça etmesinin önüne geçemeyecektir.

SHP gibi partiler, arayış içindeki emekçi yığınların uğradıkları geçici duraklardan başka birşey değildir

SHP'de gelişen son olayların derin anlamı var

5 Mart günü toplanan SHP MKYK toplantısında 11'e karşı 33 oyla alınan bir kararla İstanbul Fatih ilçe yönetimi görevden alındı, Şişli ilçesinde "naylon üye yazımı yapıldığı" gerekçesiyle 7 Şubat'tan sonra partiye üye olanların delege seçimlerine katılmaması ve Ankara Çankaya örgütünün çalışmalarına tedbir konulması kararı alındı. Bu kararla, Çankaya'da yapılması gereken delege seçimi de dondurulmuş oldu.

Bu kararların alındığı MKYK toplantısında parti yöneticileri arasında sert tartışmalar geçti.

SHP MKYK toplantısından birkaç gün sonra Gürkan Türkiye'ye döndü. Şişli ilçesinden 93 kişilik bir gurup otobüslerle Ankara'ya gittiler ve Gürkan'a MKYK kararını şikayet ettiler.

Gürkan partideki olaylar hakkında ne düşündüğünü soran gazetecilere "ANAP gibi tek ses, tek lider, tek karar mı olsun istiyorsunuz, bizde böyle şeyler olmaz" yanıtını verdi. Gürkan daha önce de, sosyal demokratlar arasında kanatlar oluşmasının doğal olduğunu, Yüro-komünizm çizgisine kadar olan kanatlara karşı olmadığını söylemişti. (*Tercüman*, 26 Ocak 1986)

Bu arada İnönü de, taraflarla görüşmeler yaptı. Bu görüşmelerde fikir belirtmediği, yalnızca tarafların görüşlerini öğrendiği söyleniyor.

SHP'deki olaylar nasıl bir gelişim gösterir, MKYK kararları ne olur sorularının yanıtını önümüzdeki günlerde hep birlikte göreceğiz. Bunlar bir yana SHP'de olanlar gerçekten önemlidir ve önemi klasik parti içi çekişmelerin dışında, çok önemli bir toplumsal gerçeği yansıtmasındadır.

Yürükoğlu yoldaşımız, HP'nin bir cunta partisi olduğunu, ancak bu partiye yığınlar akarsa bu partinin kimliğini değiştirip gerçek bir parti haline dönüşebileceğini söylemişti.

Şimdi karşımızda olan HP de değildir. HP'yle SODEP'in birleşmesinden doğan ve asıl olarak da bu *birleşmeden sonra büyüyen* bir partidir. Aydın Güven Gürkan SHP üye sayısının bugün ulaştığı rakamın 735 bin olduğunu açıkladı. Oysa birleşme sırasında SODEP'in 202 bin, HP'nin 40 bin dolaylarında üyesi vardı. Birleşmeden sonra SHP'nin üye sayısının 3 kat arttığı açıktır.

Öte yandan bugün siyasal yaşama baktığımızda, halkın varolan partilere 1950'lerde, 1960'larda olduğu gibi tutkuyla, inançla yaklaşmadığını görüyoruz. SHP'de de bu böyle. Bugün SHP üye ya da sempatizanlarının çoğu SHP'ye tutkuyla bağlı değildir. SHP bugün sol bir partidir, öyle olduğu için SHP'ye girmiş, onu desteklemektedir.

735 bin olarak açıklanan SHP üyelerinin çok büyük bir çoğunluğu çok açıktır ki toplumun sola dönük, demokrasi isteyen, demokratik haklar isteyen kesimidir. Bu partiyi benimsediklerinden değil, onu legal bir şemsiye olarak gördüklerinden şemsiyenin altına girmişlerdir.

Ayrıca üyesi olsun olmasın SHP'nin oyunu isteyeceği kesim gene asıl olarak işçi, emekçi yığınlardır, sola dönük kesimlerdir.

Partinin yönetim katlarına bakarsak, orada çok çeşitli kesimler yanyana durmaktadır. Cuntanın adamı olarak HP'ye sokulanlar, Ecevit sosyal demokrasisinden daha sağda durduğu için SODEP ya da HP'ye girenler Ecevit'ten daha solda olduğu için eski CHP içinde "sol sosyal demokrat" olarak tanınanlar vb.

SHP içinde varolan çekişmeler bugüne kadar hep SODEP-HP çekişmesi, Gürkan-İnönü çekişmesi vb. olarak adlandırıldı. Bunlar yoktur demiyoruz. Ama bugün SHP içinde belirmeye başlayan görüş ayrılıkları, partiye rengini veren yönetimin üstlenmek istediği işlevle, sola bakan halkın partiden beklediği işlev arasındaki çelişkinin sonuçlarıdır. Şanlı sınıf savaşlarından geçmiş, kendi gücünü tanımış, sosyal demokrasili, gerici partileri, faşizmiyle burjuvazinin her türlü yüzünü görmüş bir yığın olan SHP taban ve seçmeni SHP yönetimini zorlamaktadır.

Yalçın Doğan 8 Mart tarihli *Cumhuriyet*'te yazdığı bir yazıda SHP içinde sağı ve solu temsil eden iki çekirdeğin oluşmakta olduğunu söylüyor. Ve 30 Mayıs'ta yapılacak SHP kurultayının klasik parti içi çekişmelerle değil, sağ sosyal demokrasiyle sol sosyal demokrasi arasındaki tartışmalarla geçeceğini söylüyor. Buraya kadar Yalçın Doğan gerçekten doğru söylüyor. Ama Doğan yazısını şöyle bitirmiş:

"Tabanda kendini bulan ve iktidara yaklaşan SHP'nin genel merkezinde ve parti yönetiminde de kendini bulması için galiba 30 Mayıs kurultayını beklemekten başka çare yok." (*agy*)

Burada Yalçın Doğan'a katılamayacağız. Bir kere, SHP "tabanda kendini bulmuş" değildir. Taban, SHP'yi bir Abdurrahman Çelebi olarak gördüğü için bu partiye uzanıyor. İkincisi, SHP yönetimi, tabanına, seçmenine uygun bir yönetim haline gelecekse o zaman "sol sosyal demokrasi" de yetersiz kalacaktır. Bugün işçi, emekçi yığınlar, çıkarlarını gerçekten savunmak isteyen bir parti arıyorlar. SHP gibi partiler, bu arayış içinde işçi, emekçi yığınların uğradıkları, geçici duraklardan başka birşey değildir.

Bu nedenle ne taban SHP'de kendini bulacaktır, ne SHP yönetimi tabanla uyumlu bir genel merkez olarak kendini bulacaktır.

Beyza Füsun

Seçimlerde en çok kaybeden ne yazık ki FKP oldu

Fransa seçimlerinin düşündürdükleri

Seçimlere iktidar partisi olarak giren Sosyalist Parti bir önceki seçimlere oranla önemli bir oy kaybına uğradı. Komünist Partisi ile Nazi bozuntusu Ulusal Cephe eşit oranda oy aldılar. Ama ne yazık ki Komünist Partisi en çok kaybeden oldu.

16 Mart Pazar günü Fransa'da genel seçimler yapıldı.

Seçimlere iktidar partisi olarak giren Sosyalist Parti bir önceki seçimlere oranla önemli bir oy kaybına uğradı. Milletvekili sayısı 270'ten 215'e düştü. Sosyalist Parti hâlâ tek başına "en büyük parti" olma özelliğini koruyor. Ama parlamento çoğunluğunu, zayıf bir çoğunluk da olsa, Yeni Gaulist Parti (RPR) ve Cumhuriyet için Birlik Partisi (UDF) ortaklığına kaptırmış bulunuyor.

Bu seçimlerde parlamentoya milletvekili sokabilmiş iki parti daha var: Komünist Partisi ve Nazi bozuntusu bir parti olan Ulusal Cephe. Seçimlerde bu iki parti eşit oranlarda oy aldılar ve 35'er milletvekili çıkardılar. Batı basını bu iki partiden söz ederken "en çok kazanan ve kaybeden" iki parti olarak söz ediyor. Ne yazık ki en çok kaybeden Komünist Partisi, en çok kazanan ise Ulusal Cephe'dir.

"Sosyalist" başkana tutucu başbakan

Seçim sonuçlarının belli olmasından sonra Sosyalist Partili Devlet Başkanı Mitterand yeni hükümeti kurma görevini RPR lideri Jacques Chirac'a verdi.

Devlet başkanlığı ve parlamento çoğunluğunun, tarihsel olarak birbiriyle sürekli çekişen iki ayrı siyasal eğilim arasında bölünmesi, Fransa'nın 28 yıldır ilk kez yaşayacağı yeni bir deneyim olacaktır.

Fransa'da, seçim sonuçlarının getirdiği yeni durum, hemen herkes tarafından "yeni bir siyasal istikrarsızlık kaynağı" olarak değerlendiriliyor. Fransız burjuvazisi bundan büyük kaygı duyuyor. Bu kaygıyı daha iyi anlayabilmek için Fransa'nın yakın geçmişine kısaca bakalım.

1985'e kadar olan 4. Cumhuriyet döneminde Fransa'da son derece istikrarsız bir siyasal yapı vardı. Siyasal çalkantı o kadar fazlaydı ki hükümetlere "döner kapı hükümetleri" deniyordu.

De Gaulle döneminde, burjuvazi arasındaki çekişmelerin siyasal yapıya doğrudan yansımasına karşı önlemler alındı, devlet başkanlığı sistemi geliştirildi. Devlet başkanının uzun süreli dönemler için halk oyuyla seçilmesi, parlamento karşısında çok geniş yetkilerle donatılması (parlamentoyu dağıtma, yasaları veto etme vb.) "güçlü, istikrarlı" devleti sağlamanın yolu olarak görüldü.

İşte 16 Mart seçimlerinin sonuçları bugüne kadar istikrar unsuru olarak kabul edilen işleyişleri sorguya çekmeye başladı. Burada, bir parantez açıp Fransa'da doğan yeni siyasal durum hakkında yapılan bir abartma üzerinde durmak istiyoruz.

Bir abartma

Devlet başkanlığının "sosyalistler", parlamento çoğunluğu ve başbakanlığın ise tutucular elinde olması konusu öyle bir abartılıyor ki, neredeyse sosyalizm-kapitalizm ilişkisi düzeyinde ele alınıyor. Sanki siyasal iktidarın bir önemli kurumu işçi sınıfının, öteki burjuvazinin elinde kalmış gibi sunuluyor. Kullanılan kavramlar bile sosyalist sistemle kapitalist sistemin aynı dünya içinde yaşamaları sonucu ortaya çıkmış kavramlar oluyor. Örneğin Sosyalist Parti'yle RPR-UDF ortaklığının "birlikte yaşaması"nın "barış içinde bir arada yaşamak"tan "soğuk savaşa" kadar gidebileceği şeklinde espriler yapılıyor.

Kuşkusuz, Sosyalist Parti'yle UDF ve özellikle RPR arasında belli siyasal tutum farklılıkları vardır. Ancak Sosyalist Parti'nin sosyalizmle isim benzerliğinden başka bir ortaklığı yoktur.

Sosyalist Parti'yle sağ partilerin arasında ne denli bir "uzlaşmazlık"(!) bulunduğunun çok güzel bir örneği, Sosyalist Parti'nin özellikle 1983 sonrasında yaptıklarıdır. Hem de 4 Komünist bakan hükümetteyken! Sosyalist Parti, özellikle 1983 sonrasında Türkiye'deki 24 Ocak kararlarına benzer bir ekonomik program uyguladı. Üstelik bu uygulamada önemli "başarılar" elde ettiği bugün sağ kanat partilerince bile kabul ediliyor.

Örneğin Sosyalist Parti'nin uyguladığı ekonomik siyaset sonucu 1981'de %14 dolaylarında seyreden enflasyon bugün %4'e düşmüştür ve düşmeye devam etmektedir. 1981'lerde büyük bir

> **Sosyalist Parti'yle sağ partilerin arasında ne denli bir "uzlaşmazlık"(!) bulunduğunun çok güzel bir örneği, Sosyalist Parti'nin özellikle 1983 sonrasında yaptıklarıdır. Hem de 4 Komünist bakan hükümetteyken! Sosyalist Parti, özellikle 1983 sonrasında Türkiye'deki 24 Ocak kararlarına benzer bir ekonomik program uyguladı.**

ekonomik durgunluk içinde olan Fransız ekonomisi yeniden büyüme içine girmiştir. Büyüme hızının şu anda %2 olduğu bu yıl sonunda da %3'e ulaşacağı hesaplanıyor.

Ama ne pahasına? Ülkede şirketlerin kâr oranları büyük bir fırlama gösterirken, ücretler geriledi. Ve en önemlisi 1981'de 500 bin olan işsiz sayısı en iyimser rakamlarla 2,5 milyona çıktı.

Sonuç olarak, Sosyalist Parti ile UDF-RPR arasındaki çelişkiyi ne abartmak, ne yok saymak doğru olur. Abartanlar, Sosyalist Parti'nin gerilemesinin bir

> **Komünist Partisi yenilgiden ders çıkarıp, kurtuluşun burjuvaziyle daha fazla uzlaşmakta değil, komünizme, kendi kızıl rengine dönmekte olduğunu görebilmelidir. Bunun için hem dünya işçi sınıfının, hem dünya işçi sınıfına ışık tutan kızıl geçmişiyle Fransız proletaryasının, hem de Fransız Komünist Partisi'nin yeterli deneyimi vardır.**

burjuva gücün gerilemesi olduğunu gizlemek için bu yola başvuruyorlar.

Sosyalist Parti, kaybettiği seçmenlerini yeniden kazanabilmek için gene "sosyalizme"(!) sarılma yolundan yürüyecektir. Ne de olsa iktidarda olmadan "sosyalist" geçinmek daha kolaydır. Bu yolda devlet başkanlığının gücünü kullanmaya çalışacaktır.

FKP neden kaybeden?

Yukarıda, 16 Mart seçimlerinde en fazla kaybeden partinin ne yazık ki Komünist Partisi, en çok kazanan partinin de gene ne yazık ki faşist Ulusal Cephe olduğunu söylemiştik.

Komünist Partisi 16 Ocak seçimlerinde 1981'e oranla büyük bir gerileme gösterdi. Milletvekili sayısı 44'ten 25'e düştü.

Fransız Komünist Partisi'nin nasıl bir gerileme içinde olduğunu gerçekten görebilmek için 1981 ve 1986 rakamlarını karşılaştırmak, çok çarpıcı olmakla birlikte, pek birşey ifade etmiyor. Bunun için biraz gerilere gidelim.

Örneğin hemen savaş sonrasında yapılan seçimlerde Komünist Partisi tüm oyların üçte birine yakınını almış (%28,3) büyük ve güçlü bir partidir. 1970'lerle birlikte Sosyalist Parti'yle birlik kurmaya hazırlandığı günlerde, gene Sosyalist Parti'den çok daha büyük bir partidir.

Özellikle 1972'den sonra yoğunlaşan sosyal demokrasiyle birlik adına sağa kayma, rengini pembeleştirme siyasetinin bu koca partiyi nasıl erittiği ve Sosyalist Parti'yi nasıl beslediğinin en güzel göstergesi 1981 seçim sonuçlarıdır. 1981'de bu iki parti arasındaki tüm roller tersine dönmüştür. Komünist Partisi'nin çıkardığı 44 milletvekiline karşılık Sosyalist Parti'nin milletvekili sayısı 270 olmuştur. 1981 seçimlerinde Komünist Partisi toplam oyların %16'sını almıştı ve bu büyük bir düşüştü. 1986'da aldığı oy oranı ise ancak %10 dolaylarındadır.

Bir batılı diplomat şöyle diyor:

"Bundan 15 yıl önce, bir yabancı diplomat Fransa'ya geldiğinde, Fransız Komünist Partisi olgusu karşısında gözleri korku ve huşuyla dolardı. Bugün böyle birşey yok. Başka faktörler de vardır ama asıl sorumlu Mitterandçılıktır. O, Komünist Partisi'ni yıktı." (*Time*, 24 Mart 1986)

Gerçekten de son derece doğru bir gözlem. Komünist Partisi içine sızan, daha doğru bir deyimle "davet edilen" Mitterand'çılık, yani sosyal demokrat düşünce koca Fransa Komünist Partisi'ni bu hale getirmiştir.

Burjuvazi için bu da yeterli değildir. Komünist Partisi'ni yiyip bitiren sağ oportünizmdir. Ama burjuvazi öyle söylemiyor. "Komünist Partisi çok fazla Sovyetçidir de ondan" diyor. Partinin erimesi yetmedi, intihar etmesini istiyor. Komünist Partisi bugüne kadar yürüdüğü yoldan gider, "kurtuluşu" daha da sağa kaymakta bulursa, artık bu tam bir intihar olacaktır.

> **Komünist Partisi'ni yiyip bitiren sağ oportünizmdir. Ama burjuvazi öyle söylemiyor. "Komünist Partisi çok fazla Sovyetçidir de ondan" diyor. Partinin erimesi yetmedi, intihar etmesini istiyor. Komünist Partisi bugüne kadar yürüdüğü yoldan gider, "kurtuluşu" daha da sağa kaymakta bulursa, artık bu tam bir intihar olacaktır.**

Le Pen neden kazanan?

Şimdi de seçimlerde en çok kazanan partiye, faşist Ulusal Cephe'ye bakalım.

II. Dünya Savaşı kalıntısı "birkaç Nazı kalıntısı"nın başlattığı bir hareket olarak nitelenen Ulusal Cephe, üç yıl öncesine kadar oyların ancak %2'sini alabilen küçük ve "önemsenmeyen" bir partiydi. Kendini "geleneksel sağ"dan "titizlikle" ayırmaya gayret eden bir siyaset izliyor. Siyasetinin temelini, Fransa'daki bütün kötülüklerin "göçmenlerden" ve bunlara göz yuman, destek veren sağ-sol Fransızlardan geldiği fikri oluşturuyor. Örneğin liderleri Le Pen, biraz daha göz yumarsanız "göçmenler gelip elinizden çorbanızı ve karnınızı alacak" şeklinde konuşmalar yapıyor. Bu parti, asıl olarak Kuzey Afrikalı göçmenlerin yoğun yaşadığı Güney Fransa'da büyük bir hızla güçleniyor.

Yukarıda bu parti "önemsenmeyen" bir partiydi demiştik. Nitekim seçim öncesi kamuoyu yoklamaları Ulusal Cephe'nin 10-15 milletvekili çıkarabileceği yolundaydı. Dünkü küçük partinin, dünkü büyük parti, Komünist Partisi kadar oy alması ve 35 milletvekili çıkarması, gelişmeyi önceden göremeyenler için "sürpriz" oldu.

Oysa sürpriz değildir. Bugün Fransa'da kapitalizmin durumu iyi de olsa kötü de olsa kabak işçi sınıfının başına patlamaktadır.

Örneğin, artık kapitalizmin yapısal bir sorunu haline gelmiş, ileri kapitalist ülkeleri de kasıp kavuran işsizlik sorunu. Kapitalizm geliştikçe, daha ileri teknolojiler ekonomiye girdikçe işsizlik çığ gibi büyümektedir.

Bu soruna ne komünist geçinen "komünistler"in, ne sosyal demokratların ne de merkez sağ partilerin getirebileceği bir çözüm vardır. Sorunun bir çözümü — ki insanlar üremeye devam edecekse bu da uzun vadede geçici bir çözümdür — insanları kırmaktır. Bugün, Le Pen'in pek "kibar" bir ifadeyle söylediği "göçmenlerden kurtulmak" fikri aslında bu fikrin "legal söyleniş biçimidir".

Öteki yol ise, ancak işçi sınıfının, komünistlerin önerebileceği bir yoldur: İşgününün kısaltılması için savaşım vermek ve kapitalizmin işgününü nereye kadar düşürebileceğini gösterecek komünizmin işçiler, emekçiler için artık varoluş sorunu olduğunu kanıtlamak.

Le Pen, kendisine düşeni yapıyor ve güçleniyor, Komünist Partisi yapmıyor ve güç kaybediyor.

FKP yeniden ilerleyebilir

Fransa'da faşistlerin güçlenişi olgusu ciddi bir olgudur. Le Pen'in önerdiği çözümün yalnızca göçmenlere karşı değil, özünde ve asıl olarak işçi sınıfına, emekçi halka karşı olduğunu gösterebilecek tek güç gerçek bir komünist partisidir. Dileğimiz Fransız Komünist Partisi'nin yenilgiden ders çıkarıp, kurtuluşun burjuvaziyle daha fazla uzlaşmakta değil, komünizme, kendi kızıl rengine dönmekte olduğunu görebilmesidir. Bunun için hem dünya işçi sınıfının, hem dünya işçi sınıfına ışık tutan kızıl geçmişiyle Fransız proletaryasının, hem de Fransız Komünist Partisi'nin yeterli deneyimi vardır.

Güzide Akalan

Güney Afrika'da devrimci savaş her geçen gün yükseliyor

Devrimin ayak sesleri geliyor

Güney Afrika'da savaş yükseliyor. Irkçı rejim insiyatifi iyice kaçırdı. Afrika Ulusal Kongresi (ANC) demokratik halk hareketine öncülük ediyor.

İşçilerin eylemleri

Güney Afrika'da ocak ayında grevlerle 385 bin işgünü kaybedildi. Bu rakam 1984'te 96.000 ve 1985'te 5000 çalışma günüydü. İşçiler çoğu kez artık işverenlerle konuşmayı da reddederek greve çıkıyorlar. Militan Güney Afrika Sendikalar Kongresi COSATU, işçileri düzenli şekilde eğiterek bilinçlendiriyor. (*Weekly Mail,* 20 Şubat 1986)

Profesör L. Bonner'in araştırmasına göre grevlerin yüzde 48,6'sı bir gün ya da daha az süreli, yüzde 10'u ise 5 günden fazla sürüyor. Grevlere katılan işçi sayısı 1984'te 182.000'den, 1985'te 239.816'ya yükseldi. (*Sowetan,* 5 Şubat 1986)

Şubat ayı sonunda, Vaal Reef altın madeninde, madenciler tutuklanan 8 madencinin serbest bırakılması için greve çıktılar. İki gün süren greve 19.000 işçi katıldı. (*Star,* 27 Şubat 1986) Anglo-Amerikan tekelinin açıklamasına göre çıkan çatışmalarda 7 işçi öldü ve 67 kişi yaralandı. (*The Times,* 17 Mart 1986)

Blyvooruitzicht madeninde yapılan grevde, grevci işçilerle polis çatıştı, 7 kişi öldü. (*The Times,* 17 Mart 1986)

Wadeville'de, Cheseborough-Ponds işçileri, ücret artışlarının ve çalışma koşullarının görüşüldüğü sürece, iki gün üç gece fabrikayı işgal ettiler. Bundan başka üç kez daha başka işyerlerinde işçiler fabrikayı işgal etmişlerdi. Dört işgalin üçü işçilerin zaferiyle bitti. (*Financial Mail,* 7 Şubat 1986)

400 Transvaal işçisi kapatılmasını istemedikleri fabrikayı işgal ettiler. 3M fabrikasında çalışan işçiler de üretimi 2 saat durdurarak dayanışmada bulundular. (*Weekly Mail,* 2 Mart 1986)

Sendikal birliğe doğru da hızlı adımlar atılıyor. COSATU'nun "bir endüstriye bir sendika" planı çerçevesinde üç büyük gıda sendikası birleşti. Diğer tartışılan birleşme Nakliyat ve Genel İşçiler Sendikası ile Genel İşçiler Sendikası arasındadır. (*New Nation,* 16 Ocak 1986) Güney Afrika Sendikalar Kongresi (CUSA) ve Azan Sendikaları Konfederasyonu da birleşmeyi görüşüyor. (*Sowetan,* 25 Şubat 1986)

COSATU ve yarı illegal Güney Afrika Sendikalar Kongresi SACTU işçi sınıfının ırkçılığa ve sömürüye karşı verdiği mücadeleye öncülük ediyorlar. Halkın demokratik istemlerine de sahip çıkıyorlar. ANC ve diğer devrimci örgütlerle ve Güney Afrika Komünist Partisi ile eylem birliğini güçlendiriyorlar.

5-6 Mart 1986 tarihleri arasında COSATU, SACTU ve ANC Ulusal Yürütme Komiteleri temsilcileri Lusaka'da toplandılar. Toplantıda COSATU'nun demokratik ve ilerici sendika federasyonu olarak, işçi sınıfını birleştirmede ve demokratik hareketi güçlendirmede çok önemli bir yeri olduğu vurgulandı.

Halkın mücadelesi

Halk uzlaşmacı, barışçıl yöntemlere yüz çeviriyor.

Geçen ay Alexandra stadyumunu dolduran 45.000 kişi, hükümetle görüşen Desmond Tutu'nun konuşmasını gergin bir hava içinde dinledi. Tutu, "hükümetin istemleri vermediğini ama bu istemlerle ilgilenmeye söz verdiğini" söylediğinde gergin hava birdenbire patladı. Halk Tutu'nun daha fazla konuşmasına izin vermedi. (*The Star,* 24 Şubat 1986)

5 Mart'ta, öldürülen 23 kişinin cenaze töreni için 50 bin kişi yine Alexandra stadyumunu doldurdu. Bu cenaze töreni Güney Afrika'da son sıralarda yapılan en büyük siyasal gösteri oldu. Siyah, yeşil ve sarı ANC bayrağı ve Güney Afrika Komünist Partisi'nin orak-çekiçli kırmızı flamaları ellerde yükseliyordu. Gösterilerde konuşması yasaklanan Winnie Mandela okunan konuşmasında şöyle dedi: "Ne kadar kurşun sıkılırsa sıkılsın zamanı gelen düşünce durdurulamaz. Oğullarımızın ve kızlarımızın kanıyla, zafere yürüyoruz." (*The Times,* 6 Şubat 1986)

Botha rejimi bu yığınsal gösterinin duyurulmaması için sadece 3 gazeteciye giriş izni verdi ve bu yığınsal gösteriden sonra da, patlayıcı maddeyi dağıtmak, biraz nefes alabilmek için 8 aydır uyguladığı olağanüstü hali 23 bölgede kaldırdı. Ama güvenlik güçlerinin elindeki geniş yetkilere dokunmadı. Binlerce tutukludan göstermelik olarak sadece 70'ini serbest bıraktı. (*The Times,* 8 Mart 1986)

Güney Afrika'da birçok yerde, beyaz dükkanların boykotu, zorunlu göçlere karşı direniş, ırkçı eğitime, ekonomik baskıya, ırkçı uygulamalara karşı direniş yükselerek sürüyor. ANC de ekonomik ve askeri hedeflere, polise saldırılarını yoğunlaştırdı ve ülkenin kuzeyinden içerilere ve güneydeki şehirlere kadar yaygınlaştırdı. Polisle çatışmalar her gün oluyor. Ölen insan sayısı sürekli artıyor. Cenaze törenleri giderek daha büyük gösteriler biçiminde yapılıyor.

Bu ayın başında öldürülen 7 ANC savaşçısının, Guguletu'da yapılan cenaze törenine en az 15 bin kişi katıldı. Orkney'de yığınlar polis videosuyla alay ettiler, "zenciler AK47'leriyle kazanacaklar" sloganıyla polise poz verdiler. New Brighton'da bir ANC savaşçısı tahtadan yapılmış AK47 Kalaşnikofla gömüldü. Saulsville'de binlerce Güney Afrikalı iki ölüsünü ANC bayraklarıyla taşıdı. (*The Times,* 17 Mart 1986)

Bunların, sadece basına yansıyan birkaç eylem olduğunu düşünüyoruz.

ANC'ye "koşanlar" ve saldıranlar

Geçtiğimiz haftalarda ANC beyaz öğrencilerle, kilise ve işadamlarıyla görüşmeler yaptı. (*Observer,* 2 Mart 1986)

İngiliz Milletler Topluluğu "seçkin kişiler" heyeti, ANC lideri Oliver Tambo'yu ziyaret etti. (*Weekly Mail,* 6 Mart 1986) Bu heyetin, Güney Afrika'da, Mandela ve Botha ile ayrı ayrı görüşme yaptığı da söyleniyor ancak bu konuda resmi bir açıklama yapılmadı. (*The Times,* 15 Mart 1986)

Şubat ayında, Botha'nın yönetimine kızarak istifa eden İlerici Federal Parti'nin eski başkanı Dr. Frederik Van Zyl Slabbert ANC temsilcileriyle Londra'da bir görüşme yaptı. (*Observer,* 2 Şubat 1986)

Burjuvazi için bu yapılan görüşmelerin, toplantıların amacı ANC'yi silahlı mücadeleden vazgeçirmek ve anlaşmaya oturmak için ileri sürdüğü devrimci ön koşulları geri çekmeye ikna etmektir.

Güney Afrika burjuvazisinin halkın devrimci mücadelesi karşısında birliği bozuldu. Ayrı görüşler artık sık sık Botha hükümetinin içinde de kendini gösteriyor.

Güney Afrika burjuvazisinin dostu Zulu Şefi Buthelezi, anti-ANC, anti-komünizm kampanyasını şövenizmi, aşiretçiliği, Inkatha hareketini kullanarak sürdürüyor. Bir yandan Inkatha Gençlik Birliği ile gençleri pasifize etmeye çalışırken bir yandan da gençleri Birleşik Demokratik Cephe (UDF) üyelerine, demokratlara saldırtıyor. İşçi sınıfının sendikal birliğini engellemek için bir bölüm işçiyi COSATU'dan koparıp Güney Afrika Birleşik İşçiler Sendikası'nı kurdurdu. (*Citizen,* 22 Şubat 1986) Buthelezi bu gerici saldırıları engellemek için halkın malı olmuş ANC bayrağını, üniformasını, özgürlük türkülerini ve sembollerini de utanmadan kullanıyor. (*The African Communist,* sayı: 104, 1986)

Botha rejimi sümüklü böcek hızıyla getirdiği "reformlar"ı bile artık bir plan dahilinde getiremiyor. Günlük gelişmelere karşı günlük tavır belirleyerek varlığını sürdürmeye çalışıyor.

Devrimci savaş yükseliyor

ANC ve Güney Afrika Komünist Partisi silahlı mücadeleyi halk savaşına dönüştürüyorlar. Halkın kendi savaş örgütlerini kollektif olarak kurmasına öncülük ediyorlar, halka silahını düşmandan elde etmenin yollarını gösteriyor, halkı silahlandırıyor, eğitiyorlar. Zenci askere silahını burjuvaya çevirmesinin propagandasını yapıyorlar. İşçi sınıfını fabrikalarda, madenlerde, atölyelerde büyük şanlı grevlere, barikat savaşlarına hazırlıyor.

1985'te Güney Afrika devriminin vardığı aşamayı, Güney Afrika Komünist Partisi'nin yeni Genel Sekreteri Moses Mabhida yoldaş şöyle açıklıyor:

> "Güney Afrika devrimi önemli bir eşikte duruyor. Pretoria rejimi devrimi yenecek kadar güçlü değil, devrim de halen Pretoria'yı yenebilecek güçte değil. (*The African Communist,* sayı:100, 1985)

Son aylardaki gelişmeler dengenin devrimden yana biraz daha değiştiğine işaret ediyor. Güney Afrika halkı iktidarı almaya hazırlanıyor. Irkçı rejimi kökünden sarsıyor. Devrimci cephe kazandığı konumları sürekli ilerletiyor, devrimin başarısına kadar da ilerletmeye kararlıdır. Yüreğimiz Güney Afrikalı yoldaşlarımızın ve devrimcilerin bu mücadelesi için çarpıyor. Şan olsun savaşanlara!

Ahmet Fırat

ANC'ye 74. yılı kutlu olsun

Oliver Tambo, ANC'nin 74. kuruluş yıldönümü olan 8 Ocak 1986'da Ulusal Yürütme Komitesi adına bir mesaj sundu. Mesajda şu görüşler yer alıyor:

"Stratejik hedefimiz güçler dengesini kesin olarak mücadelemizin lehine çevirmek, devrimci durumu olgunlaştırmaktır. ...

"Bir yandan ilerlerken, öte yandan silahlı güçlerimizi daha korkulur, yığınsal bir kurtuluş ordusuna büyütmeliyiz. Öyle bir ordu olmalı ki sürekli güçlenmeli, gerçekten büyük darbeleri her aşamada vurabilmeli ve bilinçli bir güç olarak gözlerini ırkçı rejimi yıkmaya ve iktidarı halka geçirmeye dikmelidir.

"Ulusal çapta gençlik örgütü kurma çalışmalarına devam etmeliyiz. Hepimiz ülkemizdeki işçi sınıfının birliğinin, sınıfın çıkarlarını koruma ve ilerlemesinin zorunlu koşulu ... olduğu inancıyla tutum aldık.

"Halen Güney Afrika Sendikalar Kongresi'ne (COSATU) üye olmayan tüm demokratik sendikalara çağrı yapıyoruz, durumlarını yeniden gözden geçirsinler.

"... Devrimimizin yükselen hızına ayak uydurabilen yeni örgütsel biçimler yarattık ve yeni mücadele biçimleri uyguladık.

"Geçtiğimiz yılda ırkçı rejimle olan silahlı çatışmalarımızı halk savaşına dönüştürmekte önemli adımlar attık.

"*Umkhantu we Sizve* (kurtuluş ordusu — *İ.S.*) ve halk yığınlarımıza verdiğimiz direktif şu: Saldır, ilerle, düşmana alan bırakma.

"ANC'nin gizli yapısını güçlendirmeye ve genişletmeye devam etmeliyiz, hareketimizin ülkenin her yerinde aktif olmasını sağlamalıyız.

"Delegeler (ANC'nin İkinci Ulusal Danışma Konferansı'nda — *İ.S.*) devrimimizin şu temel görüşlerini onayladılar: Ezilenlerin ve sömürülenlerin, özellikle işçi sınıfının siyasi hareketliliği ve örgütlenmesi zaferimizin anahtarıdır.

"Şanlı mücadelemizle, öncü hareketimiz ANC üzerindeki yasağı fiilen kaldırdık. Düşmandan halkın bayrağını açmak ve yükseltmek için izin istemedik.

"Birçok kasabada, kukla kurumları mücadele yoluyla yıktık. Bu kazanımlar yerel hükümet sisteminin tümünü demokratikleştirerek kalıcılaştırılmalıdır.

"Alternatif güç biziz."

1 DÜNYADA MAYIS'IN 100.

TÜRKİYE'DE İLK AÇIK YIĞINSAL 1 MAYIS GÖSTERİSİNİN 10. YILDÖNÜMÜDÜR

İŞÇİNİN SESİ'ni alabileceğiniz en yakın yer: